

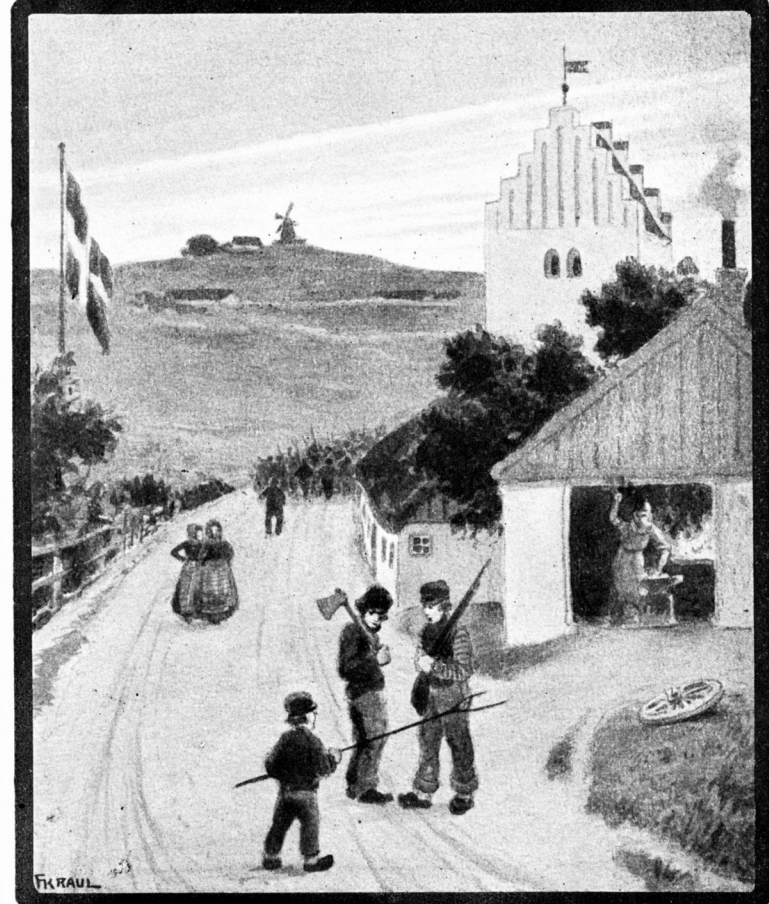
Pottemandsdrengen og hans brud.

2. del af 2.

PEDER THISTED
(POUL HERTEL)

POTTEMANDSDRENGEN OG HANS BRUD

FORTÆLLING FRA NORDSLESVIG FRA OTTE OG FYRRE

MILO'SKE BOGHANDELS FORLAG
ODENSE 1903

IX.

Dagen efter var Sognefogden nogenlunde tidlig paa Benene. Det interesserede ham at iagttage Hønsene paa Møddingen. Hr. Kradseben var galant, rev og kradsede, stak Næbet ned og undersøgte, knejsede: Kok, kok, kok, kok, kok, kok! Og alle hans undergivne flokkedes taknemligt om ham for at nyde Frugterne af hans Arbejde.

Det var ikke fri for, at Sognefogden jo fandt noget — hvad skulde han kalde det — billedligt i dette. Han mindedes alt, hvad han havde gjort for Byens Folk, siden han blev Mand. Vurderet i Penge vilde det maaske gaa i Tusinder. At dette til Gengæld havde givet ham Magt og Anseelse, havde han al Tid fundet naturligt, saa det faldt ham vanskeligt at tænke sig det anderledes. Derfor havde han følt sig i høj Grad saaret ved det, der skete nede ved Kroen. Han kunde endnu ikke rigtig tro det. Det maatte være en Forløbelse af de gode Mænd. Alt maatte igen komme tilbage i sin gode gamle Gænge, saa nogenlunde da. Han følte med sig selv, at han intet hellere ønskede end som før at kunne tage sig faderligt af sine undergivnes Sager, bare de vilde forlade Oprørets Vej og følge ham.

At der muligvis kunde være Indrømmelser at gøre! — Ja, men Sognefogden var ogsaa meget

eftergivende stemt. Han havde bl. a. gjort op med sig selv, at han maatte finde sig i Mettes danske Luner. Naar alt kom til alt, saa var hun jo da heller ikke andet end et Kvindfolk. Men paa samme Maade kunde der jo ogsaa være noget hos de andre, han helst maatte lukke Øjnene for.

Han fik Lyst til at gaa sig en lille Tur ned i Byen.

Men hvad han der iagttog, var ikke glædeligt. Mange lod, som de slet ikke saa ham, og undgik at hilse, og de, der var nødte til det, hilste afmaalt og fremmed. Der var altsaa virkelig Fjender i Byen, og det var Meningen, der skulde være Oprør. For Oprør var det utvivlsomt, det, der var sket i København, hvordan man saa vendte og drejede det. Havde ikke Kristian den 1. og alle senere regerende Hertuger efter ham svoret, at Hertugdømmerne skulde forblive »evig udelte til sammen!« Og nu? »En Folkebevægelse (og den var naturligvis udgaaet fra Ejderdanskernes Parti, hvis Program var saa vel kendt) har tvunget vor Hertug til at afskedige sine hidtidige Raadgivere og indtage en fjendtlig Stilling over for Hertugdømmerne.« Ja, Oprør, Statskup var det, Oprør mod al god, gammel Sædvane og mod Landets lovlige, besvorne Rettigheder, og det Oprør havde man her gjort sig medskyldig i. Forunderligt! Byen var jo den samme som før, Husene og Gaar-

dene stod, hvor de før havde staaet. Folk gik med det samme Tøj, han plejede at se dem med — og dog var alt saa uhyggeligt, saa forfærdelig ukendeligt.

Han drev ind i Smedjen. Men Smeden hamrede paa et fredeligt Plovjærn, saa Gnisterne spruttede til alle Sider.

»Jeg troede, du var Vaabensmed nu, Thomas!« begyndte han i sin gamle, overlegne Tone.

»Vaabensmed?«

»Ja, Vaaben til Landstormen.«

»Aa, den bliver der vist ikke noget af den her Gang,« svarede Smeden kort.

»Du mener, at Folk kommer til Fornuft igen?« spurgte han lidt mindre sikker.

»Jeg mener, at vore Soldater klarer nok de Ærter,« afviste Smeden. »Og det er der flere, der mener.«

Han kastede en Skovfuld Kul paa Ilden og vendte Sognefogden Ryggen paa en Maade, der afskar al Forhandling.

Sognefogden trissede videre paa sin sørgelige Opdagelsesrejse. Nede ved Andreas Andersens Gaard, yderst i Byen, hørte han fra Kostalden en larmende Sang, som han kom til at lægge Mærke til. Det var nok Drengen — og en Smædesang var det, om Hertugen af Augustenborg og Prinsen af Noer. Sognefogden dukkede sig bag Gærden og lyttede.

Jo, han var selv med i Sangen, og Søren Lundgaard og Anders Lundgaard.

Men Søren Helms den arme Rad!
 Kan til Sognefogdens Penge,
 til hans Datters og vi andres
 Venskab meget haardt jo trænge.
 — Køb en Frakke, hvid og rød,
 men dog rødblaahvid forinden,
 Søren! Det har ingen Nød;
 du kan vend'en efter Vinden.

Hans Iversen havde faaet mere end nok. I hurtigt Tempo ilede han bag om Byen til sit Hjem. Han lukkede sig inde paa sit Arbejdsværrelse. — Hadet var tændt, og den Formiddag bar han en mægtig Hob Brænde til.

Ved Middagsbordet lod han sig heller ikke se; men kort og fyndigt lød hans Ordre bag efter til Karlene:

»I kan tage fat paa det, I rendte fra i Lørdags!«

Det smagte dem just ikke. Hele Byen havde jo haft Fridag og Fest, endog fra Morgenstunden af. Men de gjorde ingen Indvendinger. Kun gik Arbejdet lidt trevent.

Dagen efter forandrede imidlertid Scenen fuldstændigt. Endnu før Solopgang lød pludselig Stormklokkens forvirrede, alvorstunge Toner ud over Byen. Sognefogdens Karle sad netop ved Davren. Jakob, der var Døren nærmest, kastede Skeen og

ilede, fulgt af de andre, op over Gaarden og ud ad Porten, spejdende i Øst og Vest, i Syd og i Nord, i den Tanke, at der maatte være Ildebrand et eller andet Sted. Men Røgen steg fredeligt op fra Byens Skorstene. Ellers var der intet at opdage.

»Ja, saa maa det være — —«

Han gav sig ikke Tid at fortsætte, men løb ned over Toften, sprang over Gærden, og i fuldt Løb ned i Byen. — Her var alt paa Benene. Halvt paaklædte Oldinge, barhovedede Mænd og Karle, grædende Kvinder og skrigende Børn.

»Hvad er der løs?« spurgte Jakob.

»Aa, sødeste Børn!« jamrede den gamle Kone hændervridende. »Det er nok e Friskarer, der er paa Vej her ned. Det er da og grueligt! Vi arme, stakkels Mennesker! Uhu!«

Jakob løb hen til Mændene.

»Hvad gør vi nu?«

»Ja, vi maa jo forsvare os,« svarede en af Mændene.

»Det maa vi, det maa vi!« lød det i Kor fra de unge.

Men nu opdagede man, at man jo ingen Vaaben havde. Andre kom i Tanker om, at de jo ikke forstod at bruge Vaaben, selv om de havde dem.

»Vaaben?« raabte Smeden. »Det skal jeg nok besørge. Kom I bare til mig med, hvad I har; og det endda helst lidt gesvindt! Saa skal jeg nok skaffe jer Vaaben.«

At Hjuleren skulde være Øverstbefalende og forestaa Indøvelsen, var en Selvfølge.

»Men hvor er Friskarerne?« spurgte Jakob.

»Det er ikke godt at vide, hvor de er nu,« blev der svaret. »Men de kan ikke være langt henne. I Gaar gik de nok igennem — borg.

»Saa maa vi jo have Forposter ud straks,« erklærede Jakob. »Maa jeg ikke faa Lov at føre dem? Jeg tror godt, jeg kan; jeg har læst en hel Del om den Slags Ting.«

Dermed var Rollerne foreløbig fordelte. En Vaabensmed, en Øverstbefalende og en Forpostkommandør. Det var jo det vigtigste. — Og nu hjem efter Vaabnene, eller noget, hvoraf der kunde laves Vaaben.

I næste Øjeblik var Gaden som et fejlet Stuegulv. Mangen om Ægtemand tog i det næste Par Minutter en rørende Afsked med Hustru og Børn, og mangen lønlig Taare stjal sig ned ad Ungmøens Kinder ved Tanken om den Livsfare, hendes heltemodige Hjærtenskær gik i Møde.

Da Jakob igen kom ned paa Gaden, væbnet med Gaardens længste Høtyv, var Smeden allerede i Gang med Værket. Det forekom Jakob, at ogsaa Slagene paa Ambolten i Dag lød anderledes end ellers, netop som en lystig Kampsang. Men han fik ikke lang Tid til Betragtninger. Hæren var samlet, nogle med Træsko, andre med Støvler eller

Træskostøvler, og Bukserne inden i Hoseskafterne. Nogle var væbnede med Leer, andre med Høtyve, andre igen med Plejle. Tre, fire Stykker havde Jagtgevær, og to havde Sabler. Det hele saa umaadelig krigersk ud.

Jakob udtog sig tyve Mand blandt sine jævnaldrende, de andre unge, lod nogle af dem bytte Vaaben med andre for Ensartethedens Skyld. Han skuldrede sin Høtyv, saa godt han forstod. Hans lærvillige Tropa gjorde ligesaa og indordnede sig med noget Besvær paa fem Geledder.

»Men nogle Økser og Save maa vi have med!«

De blev skaffet i en Fart. Imens havde Jakob givet sin Tropa de aller første og nødvendigeste Instrukser.

»Marsch! To, en to, en to!« Jakob havde endnu ikke glemt al sin Skolegymnastik. — Og ud af Byen drog den første Skare Krigere, ud mod den blodtørstige Fjende.

Solen maatte imidlertid være staaet op. Endnu gemte den sig ængstelig bag Byens Haver. Men den østlige Himmel var rød som en Valplads, og dog fløjtede Stærene af Glæde, og Lærkerne slog deres Triller saa ubekymret, som havde de ikke mindste Anelse om Slesvigholstenere, Friskarer eller Krig.

Efter en god Fjerdingvejs Marsch blev Troppen indhentet af en Rytter paa en fuksrød Hest. Fire andre kom bag efter. Fodfolket veg til Venstre.

»Jeg melder mig!« begyndte den anden, da han kom ud for Jakob. »Vi fem skal være Stafetter.«

»Det er godt,« lo Jakob. »Det havde jeg ikke tænkt paa. Skal I staa under mig — under min Kommando?«

»Det skal vi vel nok,« mente den anden.

»Godt! Saa skal vi have tre for ved Forpostkæden og to bag ved den for at bringe Efterretninger til Byen.«

Den tiltalte, som havde ondt ved at styre sin kaade Stridshingst, bad om, og fik Tilladelse til at ride forbi.

»Ja, ja!« trøstede han den røde. »Du skal nok faa din Lyst styret!«

Lidt længere fremme begyndte Vejen at stige temmelig stærkt op gennem en Dal i det kratbevoksede Bakkedrag, der fra Hjemstedgaards eller Træsbøl Skov, som den ogsaa kaldtes, strakte sig foran Træsbøl By, en lille Mil Øst paa. Det var den vestlige Del af dette Bakkedrag, Jakob havde udset til Stilling for Forposterne. Ankommen til Toppen af Banken marcherede Troppen nogle Skridt ud til Højre for Vejen.

»Her tager I to nu Stilling, Rasmus og Anders!« underviste Jakob. »I er saa, hvad de kalder en Vedetpost. I maa have jere Øjne godt med jer og lægge Mærke til alt, hvad der foregaar paa Terrænet for ved jer. Om Dagen er der saa ikke andet

at gøre end det. Men om Natten skal du, Anders! af og til gaa Øst paa, Halvvejen til den næste Vedetpost. Der mødes du med ham, der er gaaet ud fra den, og saa tilbage igen. Saa gaar du, Rasmus! Vest paa, mødes med ham, der er kommen fra den anden Side, og saa tilbage igen. Saa-dan bliver I ved den hele Tid. Om Natten maa Vedetterne være i Bevægelse bestandig. Ellers kan Fjenderne let snige sig ind midt imellem to Vedetposter.«

»Ja, saa var Forposterne jo ingen Nytte til,« bemærkede en.

»Nej, det forstaar sig.«

Paa den Maade opstilledes nu Halvdelen af Styrken. Den anden Halvdel fordeltes paa to Feltvægter, der fik deres Pladser anvist. Men foreløbig maatte der brydes Hul gennem adskillige Hegn, der hindrede Stafetternes fri Bevægelser.

Disse udsendtes nu ad forskellige Veje med Ordre til at holde Forpostkommandøren underrettet om, hvor vidt de havde opdaget noget fjendtligt eller ej.

Imidlertid var Halvdelen af Formiddagen gaaet, og Jakobs Mave begyndte at minde ham om en Forholdsregel, som var bleven glemt i den første Varme, skønt den er alt Heltemods nødvendige Forudsætning. Vedetterne blev nu afløste af Feltvægtens Folk; men baade de afløste og Afløsningen klagede over Sult, hvorfor Jakob ilede ned til en

Gaard, der laa lige bag Kæden. — Der havde man forudset dette Tilfælde og havde begyndt at træffe de nødvendige Forholdsregler, saa Jakob ti Minutter senere kunde vende tilbage med en Kurv fuld af skaaren Mad. Bag efter kom en Pige med to store Dunke Øl, og en Dreng med en Brændevinsflaske i hver Haand. I det samme kom ogsaa Jens Klosterskov.

»God Dag, Hr. Forpostkommandør!« raabte han leende og rystede Jakobs Haand.

Han var udset til at være Jakobs Afløser for de næste seks Timer og var nu kommen for at sætte sig lidt ind i Sagerne. De fulgtes ad langs hele Linjen, delte Øl og Mad og Snapse ud til hele Mandskabet. Og Jens maatte beundre sin unge Vens militære Sagkundskab.

Bestemt paa Slaget tolv kom Afløsningen. Jens overtog Kommandoen, og Jakob marscherede med sin Trop tilbage til Byen.

Hovedstyrken var imidlertid vokset betydeligt og voksede stadig, idet den modtog Forstærkning fra Nabobyerne. Øverstbefalende var nu en forhenværende Kommandersergent. — For Øjeblikket holdtes der Middagshvil. Utallige Grupper, større og mindre, laa strøede omkring i Løkkerne. De fleste af dem, der var kommet længere borte fra, havde, i det de beredte sig paa et længere Felttog, taget Brød, Smør, Ost, Kød, Pølse o. lign. med.

Store Portioner af Søbekaal var i Formiddagens Løb bleven kogt i Byens Gaarde og Huse. Flinker Marketendersker i Skikkelse af Piger og Koner var i travl Virksomhed med at vederkvæge de trætte Krigere.

Jakob og hans Folk fordelte sig hurtigt imellem de nærmeste Grupper. Marketendersken, en yngre Gaardmandskone, leverede Maden og Skeerne, og imens havde hendes Pige, den haandsnilde Inger, bemægtiget sig Jakobs Kasket. Hans Øjne fulgte hendes Fingre, mens hun med nogle hurtige Sting fæstede den danske Kokarde i hans Hue.

»Det er net gjort af dig, Inger!« sagde han taknemligt, idet han saa sig omkring paa alle de andre, der allerede havde faaet Kokarder.

»Ja, er 'et ikke det!« lo hun glad og trykkede ham den krigsprydede Hue paa Hovedet.

Jakob var rigtig glad ved sin kønne, røde og hvide Kokarde. Men Ingers varme Smil kunde han ikke ret gengælde. Med et Suk tænkte han paa et Par andre Pige hænder, af hvilke han endda hellere havde modtaget det dyrebare Krigermærke. Men Kammeraternes Skæmt gav ham ikke Tid til at henfalde i Grublerier. Kort efter skar desuden et Hornsignal gennem Lystigheden. Kriegerne sprang op og greb til Vaaben. Øvelserne begyndte paany. Jakob kom i Løbet af Eftermiddagen til den Erkendelse, at heller ikke det egentlige Kriegerhaand-

værk er den bare Leg. Da Mørket endelig standsede Øvelserne, kunde han for Træthed næppe staa paa Benene.

Den Del af Hæren, som ikke havde Vagt af noget Slags, indkvarteredes omkring i Byens Gaarde og Huse, i Storstuer, Stalde og Lader. Som Forpostkommandør — der var tre, der skulde skiftes til — kunde Jakob ikke faa Tilladelse til at gaa hjem. Han blev indkvarteret i den yderste Gaard, sammen med Overkommandoen. I Betragtning af hans vigtige Stilling fik han en Seng at ligge i, mens de aller fleste andre maatte nøjes med Halmen. En Del Søvn havde han til Gode fra de sidste Nætter, og han havde aldrig saa snart lagt sig, før han ikke vidste mere af sig selv at sige.

Ud paa Natten blev der rusket i ham:

»Jakob! Du sover jo som en Stud!«

Søvndrukken tumlede han ud paa Gulvet, erindrede endelig, hvor han var, og at han skulde paa Forpost igen den sidste Halvdel af Natten. Men han var saa stiv i alle Lemmerne, som han var mørbanket. Saa kom han til at tænke paa Gaarsdagen, og de sidste atten Timer forekom ham som et helt Tidsrum.

Pigen kom i det samme med en Skaal varm Kaffe, og mens han drak den, stak hun ham en Pakke Mad og en Lærke i Lommen.

»Se saa! Nu er jeg vaagen og parat til at gaa ud imod Fjenderne.«

Hans Trop var imidlertid bleven samlet i Gaarden, dobbelt saa mandstærk som sidst. For anden Gang gik Turen nu ud i Forpoststillingen. Men Natten var mørk som i en lukket Kiste, og kold, med den vaade Slud lige i Ansigtet. Hele Tiden var Jakob i Bevægelse, langs med Kæden, frem og tilbage. Men aldrig saa snart var Dagen brudt frem, Forposterne afløste, og Jakob kommen tilbage til Byen, før han søgte Erstatning for den afbrudte Søvn-

Ved Middagstid bragte Stafetterne den Efterretning, at Friskarerne nu drog frem ad Vejen fra — borg. Øvelserne blev indstillede; men hele Hæren stod under Vaaben. Der var dødsstille — før Slaget. — Klokkerne tre meldte imidlertid Stafetterne, at der ikke lod til at være nogen Fare for Angreb; foreløbig fulgte Fjenden i hvert Fald Chausseen videre Nord paa.

Da det blev Aften, maatte Jakob for tredje Gang paa Forpost. Men Forposterne havde nu en anden Opstilling og en anden Front, som Følge af, at man havde Fjenden til en anden Side. — Det var blikstille og mildt, vaagnende Vaarliv i Naturen. Jakob var udhvilet, let om Hjertet og ved godt Mod. Fra Forpoststillingen havde han paa to Steder Udsigt til Sognefogdens Gaard. Hver Gang, han

kom til et af de Steder, standsede han og lod til en Forandring Blikket søge tilbage mod de Vinduer, bag ved hvilke hun sad, hun, der aldrig var ude af hans Tanker. Lysene slukkedes i Omegnen, det ene efter det andet. Kun i Sognefogdens Gaard var der endnu, da Afløsningen kom, et oplyst Vindue. Der, ja der sad hans Mette i lønlig Længsel efter sin Hjertenskær.

»Ja ja, min Pige! nu skal jeg se, om jeg ikke kan slippe hjem til dig et Øjeblik.«

X.

Jakob havde dog taget fejl denne Gang. Det var ikke paa Mettes Værelse, der var Lys, men paa hendes Faders Arbejdsværelse ved Siden af.

Rygterne om Friskarerne havde jaget den brave Sognefoged en farlig Forskrækkelse i Livet og gjort ham i højeste Grad usikker. Han var som Slesvigholstener saa ægte af Kulør som nogen, Forfægter af »die Landesrechte«¹⁾, Hertugens Ven. Men Beundrer af Friskarer, Liberalisme eller noget som helst Slags Frihedshaløj! Nej, det var Hans Iversen ikke. Tværtimod! Havde han Valget mel-

¹⁾ Privilegierne, særlig dem af 1460: »Up ewig ungedeelt tausamen.«

lem et Slesvigholsten regeret af Demagogerne, og en Fortsættelse af det hidtidige Danskerherredømme — han vilde aldeles ikke være i Tvivl. At de Karle kunde gøre Oprør! Og var der maaske alligevel noget i, hvad »Dannevirke« og de københavnske Aviser sagde, at det var Slesvigholstenerne (naturligvis de liberale) der havde begyndt, at det var Oprør, Revolution, det, der var begyndt i Kiel? Men at Prinsen kunde gaa med til dette! Ja, det var jo det, de to danske Officerer havde sagt, at det ikke var med Glæde, han var gaaet med. Var det for at have en Haand i den modsatte Hanke? Men var han stærk nok?

Aldrig før i sit Liv havde Hans Iversen været i en slig Djævleklemme. Hvad var Sandhed? og hvad var Løgn? Hvor var Lovligheden? og hvor var Oprøret?

Men Ejendomsretten? Hans Iversen var af Princip afgjort Tilhænger af Ejendomsretten. Paa det Punkt var han ikke i Tvivl. Men for Ejendomsretten ventede han netop ikke at finde nogen Respekt hos Friskarer og Røvere. I sit stille Sind ønskede han derfor ogsaa Landstormen alt muligt Held til deres Fordrivelse, og han var nær ved at beklage, at han ikke havde været resolut nok til (den foregaaende Dag), forglemmende alt, hvad der var sket, at tilbyde Landstormen sin Medvirkning. En Befrielse fra Danskerherredømmet ved Hjælp

af Friskarer og Demagoger vilde han i alle Tilfælde betakke sig for. Saa hellere en Fortsættelse.

Nu kom Rygtet om Friskarernes Komme til selve Egnen, og da fik Sognefogden travlt. Tjenestepigerne blev fjærnede fra de Steder, hvor han skulde operere. Mette og hendes Moder fik strængt Paalæg om Tavshed med, hvad de saa. En stor, grønmalet Kasse med Laag blev hentet ned fra Loftet, og hele Eftermiddagen havde Sognefogden travlt med at pakke ned af sit Liggendefæ, saa Kassen til sidst blev saa tung, at en Mand kun med Besvær kunde bære den. Ogsaa sørgede Sognefogden den Aften omhyggeligt for, at alle andre paa Gaarden kom i Seng i ordentlig Tid. Kun han og Mette blev oppe.

»Jeg skal sige dig,« forklarede han hende fortroligt, »vi kommer til at se at faa den her« — han pegede paa Kassen — »ordentlig gemt. De her Friskarer er vel sagtens noget Pak. Der er jo Pak i alle Lande,« tilføjede han undskyldende, »ogsaa i Slesvigholsten, i Tyskland, og hvor de nu er komne fra. Jeg er slet ikke dristig ved det Pak, om det skulde komme her til Egnen. Vi er nødt til at forvare, hvad vi har.«

»Skal jeg hjælpe dig med det, Fader?« spurgte Mette.

»Nej, det kan nok ikke nytte noget, min Pige!« mente han. »Der skal Folk til med flere Kræfter,

end du har. Jeg har tænkt paa, at den skulde graves ned i Bunden af Møddingen. Der hitter de ikke paa at lede. Og saa har jeg tænkt paa, at du ved Midnatstid skulde gaa ned til Peder Hansens og bede Jakob om at følge med dig hjem. Der er han jo indkvarteret; men lige i Tiden er han jo paa Forpost og kommer ikke hjem før efter Midnat. Jeg er mest dristig ved Jakob. Ham kan vi nok stole paa, om ogsaa — — — Tror du ikke det, Mette?»

»Jo, det er der vist slet ikke i Vejen for,« mente Mette.

»Og du tør vel nok gaa derned? Du kan jo tage en Lygte med.«

»Nej, det behøves da virkelig ikke,« forsikrede hun. »Jeg er slet ikke ræd.«

»Jeg kan jo ikke saa godt selv gaa,« undskyldte han. »Men du vilde maaske og helst være fri?«

»Aa, for mig er det jo aldrig værd at snakke om,« svarede hun diplomatisk. »Jeg vil da og nok gøre noget for at faa vore Sager i Sikkerhed; for jeg er og gruelig ræd for de her Friskarer.«

Men Tiden blev lang. Sognefogden sad i Armstolen med Haanden paa den grønne Kasse, der stod paa en Stol ved Siden af. Han gjorde mange Forsøg paa at holde Samtalen oven Vande; men hver Gang døde den hen af sig selv og gik over i en stum Nikken. Fem til ti Minutter. Saa slog

han pludselig Øjnene op paa vid Gab, skottede til Kassen, skultrede sig og gik et Par Gange de to, tre Skridt op og ned ad Gulvet, satte sig igen. Mette havde det for saa vidt bedre. Hun havde sit Haandarbejde, og godt var det; derved lykkedes det hende at skjule, at Utaalmodigheden dirrede gennem alle hendes Nerver og Lemmer. Der var saa længe, saa forfærdelig længe mellem, at Klokkeren slog. Nu havde hun ikke set ham i to Dage. Hun vidste, at han var Forpostkommandør, den, der havde ordnet det hele i Forpoststillingen. Hun drømte om, at han var en Uffe, en Niels Ebbesen. Hun var stolt af sin Jakob, og hun længtes — aa, hvor hun længtes efter at kunne sige ham det! Men hun havde ikke kunnet faa Lov at gaa ud af Huset i de to Dage. Hun havde gaaet som i et Slags Fængsel. Pigerne havde fortalt og fortalt igen om, hvad de havde hørt og set paa Øvelsespladserne. Hun alene var stænget ude fra det, hun dog havde Del i saa godt som nogen. Men nu — nu skulde hun da endelig faa Lov for et Øjeblik.

Aa, den Klokke! At den dog ikke kunde forbarme sig og gøre Pinen kort!

Omsider slog den halvtolv. Hun begyndte at lette paa sig.

»Nej, det haster saamænd ikke,« sagde hendes Fader og gabede. »Han bliver ikke afløst før Klok-

ken tolv, og inden de naar Byen, saa er den halv et i det mindste.«

Igen en ulidelig lang Ventetid. Men den fik da ogsaa Ende. Og hun ilede ned ad Gaden til Peder Hansens Gaard. Der gik en Brandvagt uden for Porten. Hun nærmede sig frygtsomt.

»Er Jakob kommen fra Forpost?« spurgte hun undseligt.

»Jakob? Hvad for en Jakob?« spurgte en Stemme, hun ikke kendte, »Jakob Andersen?«

»Ja.«

»Nej, han er ikke kommen endnu; men jeg tænker ikke, det varer længe, inden han kommer. Skulde du snakke med ham, mit Lam?«

»Ja—a, hans Husbond vilde snakke med ham,« svarede hun frygtsomt.

»Naa—aa!« han fløjtede forstaaende. »Hans Husbond? Ham, den storsnudedede slesvigholstenske Sognefoged?«

Hun skyndte sig ud ad Vejen. Snart hørte hun Stemmer og taktfaste Fodtrin. Hun lyttede. Jo, han var der imellem.

»God Aften, Jakob!«

»God Aften! — Hvad? Er det dig, Mette?« spurgte han forbavset.

»Ja, det er mig. Jeg skulde hilse dig fra min Fader, at han gerne vilde snakke med dig.«

»Med mig? Er der noget galt?«

»Nej, det er der ikke; men—ne — —«

»Ja, det kommer skam an paa, om jeg kan faa Lov til det; men jeg skal se ad.«

Hun fulgte efter Troppen og ventede i Gaarden, mens Jakob talte med »Stabschefen«, den før omtalte Hjuler. Det varede imidlertid kun et Øjeblik, før han stod hos hende.

»Her er jeg, Mette!« jublede han. »Lad os saa gaa.«

»Tit, tit, min Snut! Saa du fandt ham!« smiskede Brandvagten.

»Aa, rejs til Hækkenfeld, gamle Drommedar!« brummede Jakob og tog hendes Arm, saa snart de var komne uden for Synsvidde.

»Men hvad er der løs?« spurgte han.

Hun fortalte det.

»Ha-ha-ha!« lo han. »Nu er det sgu vist snart paa Helsingen med Slesvigholsten; for nu gaar Rotterne fra Borde. Tænk dig, Mette!« Han standede og kyssede hende grundigt. »Tænk dig! i Morges, lav jeg kom fra Forpost — hvem møder jeg saa? Jo, Søren Helms, min sandten! Nu er han og med i Landstormen, og han er bleven saa dansk, saa det er en allerhelvedes lang Fornøjelse. Og nu din Fader? Han er ræd for Slesvigholstens egne Venner. Ja, det tog sgu en sølle Ende med vore Slesvigholstenere her i Byen. Den stakkels Anders Lundgaard! For han er vel den eneste,

naar vi ser os ret for, ham og hans Fader. — Og Friskarerne, dem slipper vi nok for. Om et Par Dage har vi Danskerne. De er nok godt paa Vej, fortalte de i Dag. Aa, Mette!« jublede han og slog Armen om hende. »Hvem der saa kunde komme med!«

Men den Begejstring delte hun slet ikke.

»Det har heller ingen Nød,« lo han; »for selv om jeg meldte mig straks, saa blev jeg endda ikke færdig paa Rekrutskolen, før den Dans er forbi.«

»Tror du ikke?«

»Nej, det er jeg vis paa. — Hvad tror du, saadanne Bander vil stille op mod en rigtig Hær?«

»Ja, gid du maatte faa Ret!« ønskede hun. »For Krig maa da være noget skrækkeligt noget.«

De gik ikke rask, men var dog nu komne ud af Byen. Her blev de meget forbavsede ved at se, Lyset var borte af Vinduet, og at alt var mørkt. Hvad i Alverden kunde dog det betyde? De prøvede ved Gangdøren, og ved Køkkendøren; men begge Steder var der laaset. Ved Møddingen var der heller ingen.

»Dette her forekommer mig lidt løjerligt,« lo Jakob. »Han maa være bleven ræd for, at jeg alligevel skal tage hans Skatte. Men at han saa lukker mig ude sammen med dig, Mette! det —«

I det samme hørte de Banken som af en Bro-læggerhammer henne fra Kartoffelkælderen, et Jordhus ind i Banken.

»Lad os gaa der hen,« foreslog Mette.

»Det haster ikke,« mente Jakob og holdt hende tilbage.

Sagen var imidlertid, at Sognefogden straks efter, at Mette var gaaet, var kommen i Tanker om, at Skattene maaske vilde være endnu bedre gemte i Kartoffelkælderen end i Møddingen.

Da Mette og Jakob kom derind, saa de en stor Dyng Jord midt paa Gulvet. Sognefogden havde brudt Bro-lægningen op og lavet et Hul, hvor Kassen nu var sænket ned. Nu var han ved at lægge Gulvet om. Bag efter blev Jorden baaret ud og saaet paa Pløjejorden, og Kartofflerne lagt oven paa, alt sammen i største Hemmelighedsfuldhed, i Natens Mulm og Mørke.

— — Disse Anstalter viste sig dog snart at være unødvendige. Friskarerne drog om Torsdagen videre ad den Vej, de var slaaede ind paa. Om Fredagen kom de tilbage samme Vej, og da havde de et Hastværk, som om der havde været Ild i Bagdelen paa dem. Samtidig fortaltes det, at Danskerne kunde ventes naar som helst. Om Lørdagen opløste Landstormen sig, og hele Byen belavede sig paa en festlig Modtagelse af de danske Befriere.

Sognefogden havde ikke glemt sit Sammenstød med Løjtnanten, eller dennes Trusel. En voldsom Uro gennemrystede ham. Skulde han flygte Syd paa, mens Tid var? Kirsten vidste hverken ud

eller ind. Han selv ikke heller. Mette derimod paastod paa det bestemteste, at der ingen Fare var. Danskerne var jo da civiliserede Folk, der ikke forulempede fredelige Borgere. — Timerne gik. Hans Rejsetøj var pakket. Der blev snakket frem og tilbage; men han kunde ingen Bestemmelse tage. Om Søndagen ventedes Danskerne bestemt. De danske Flag blev stukket ud alle Vegne, og Folk spejdede mod Nord i glad Forventning. Mette havde ogsaa syet et lille Dannebrog, som Jakob havde lavet Stangen til. Nu surrede han det fast til en af de høje Pæle, der ellers benyttedes, naar der tørredes Tøj.

»Siger min Fader noget,« havde Mette sagt, »saa kan du bare sige, at jeg har bedet dig om det.«

Sognefogden var imidlertid klog nok til at lade, som han ikke saa Flaget. Maaske tænkte han ogsaa, at det muligvis kunde yde ham og hans Beskyttelse.

Danskerne kom dog ikke den Dag. Der saas et Par Rytterpatroljer; men de forsvandt straks igen.

Men nu hed det sig, at Danskerne manglede Heste. Straks var der ikke mindre end seks Mand der i Sognet, der gav hver sin Hest, og Mænd sendtes af Sted Nord paa med dem. Men ogsaa de, der ingen Heste havde at undvære, vilde dog give deres Skærv paa Fædrelandets Alter. Alle

vilde være med, og aldrig, hverken før eller siden, har Offervilligheden været større.

Til Mandag Eftermiddag Klokken to var der berammet et Møde paa Kroen, hvor Forsvarsbidragene skulde indsamles.

»Hvis du nu gik der ned, Fader!« bad Mette, »og gav dit Bidrag med de andre?«

»Jeg kan jo ikke, Barn! Jeg kan jo ikke!« klagede han i sin Fortvivlelse.

»Men Fader! hvis du nu sagde, at du aldrig havde tænkt dig, at det skulde ende med Oprør, saa var det jo da sandt.«

»Du ved ikke, hvad du siger, Mette!« sukkede han.

Inde kunde han imidlertid heller ikke være. Han gik ud i Haven, rev gamle Blade og nedfaldende Kviste sammen, mest for Tidsfordriv. Hvert andet Øjeblik faldt han i Staver, i det hans Øjne søgte Kroen, der, hvor nu Mændene var samlede, de Mænd, der før havde set op til ham, beundret ham og fulgt ham i blind Tillid. Nu var han skilt fra dem; de stod som hans Fjender. Han havde mistet hele sin Magt og Anseelse. Ingen brød sig om ham mere; ingen. Endog hans egen Datter havde forladt ham. Han var en ensom Mand. Ensom! Ensom! Der var noget i ham, der græd. Men han kunde ikke være vred paa de Mennesker alligevel. Der var noget stort over dem, netop som

de nu var, et Kammeratskab, et Sammenhold, han aldrig havde drømt om. Og hvor beklagede han ikke, at han ikke kunde mødes med dem i dette! Men han kunde jo ikke. Han var jo en Pjalt, om han svigtede Slesvigholstens Sag, den, han havde troet paa og elsket, saa længe han havde haft Forstand paa de Sager.

Naa, men der kom nok Posten.

Han gik ham i Møde.

»Er der noget Brev i Dag, Jensen?«

»Ja, jeg tror nok, der er et.«

Han begyndte at rode i Tasken.

»Sikken Mængde Aviser, De nu har, Jensen!«

»Ja, jeg skal love for det! Og det er kommen lige paa en Gang. Nu vil Folk vide Besked om mere end det, der foregaar her i Byen. Men hvor er dog det Brev?«

»Hvad er det for Aviser, De har, Jensen?«

»Det er »Dannevirke« og »Aabenraa Ugeblad«, lutter danske Blade. Jeg skal sige Dem, Sognefoged! nu vil Folk ikke længere lade sig tage ved Næsen af Dem. — Naa, der er det da endelig.«

Sognefogden blev meget overrasket ved denne Udtalelse fra en Mand, han al Tid havde antaget for fuldtro Slesvigholstener. Men han fattede sig snart. Saa vidt var det altsaa kommen, at han rolig maatte finde sig, endog i et saadant Æselspark.

Det store Brev bar den provisoriske Regerings Segl. Det var paa Dansk, en Proklamation til det danske Folk:

Danske Mænd!

— — — I begaar en dobbelt Uretfærdighed, naar I nu forsøger at bryde og tilintetgøre vore Rettigheder. Vi har ingen anden Hensigt end at forsvare vor Nationalitet. Det nordlige Slesvig maa derfor afgive en fri Erklæring, om det ønsker at indlemmes i den danske Stat som Provins, eller om det vil følge det tyske Fædreland. Vi agter ingenlunde at paalægge denne Egns Indvaanere nogen som helst Tvang. Vi tilbyder Eder at indgaa et ærligt Forbund og have Fyrstens Person til fælles med Eder, saa længe Mandsstammen regerer i Danmark — — — — —

Sognefogdens første Indskydelse under Læsningen var, at dette var et Værk af de Liberale i den provisoriske Regering, en Tilsidesættelse, Fornægtelse af Hertugens Arverettigheder, et nederdrægtigt Forræderi mod Slesvigholsten. Men i næste Øjeblik skyllede en ny Tankebølge ind over hans Sjæl, hvirvlede ham rundt, løftede ham — og i samme Nu saa han alt fra en ny Side; Ikke som

før fra Hertugens alene, men fra Menigmænds — og fra den Side kunde det jo ogsaa ses. I Virkeligheden havde det jo dog mere at sige med de mange Tusinders Tilfredshed end med en Fyrstes større eller mindre Landomraade. Danmark skulde have, hvad der vilde høre Danmark til. Slesvig-holsten vilde jo paa den Maade blive noget mindre, og desværre! han vilde selv blive sat uden for. Men det fik være, og desuden — han kunde jo sælge sin Gaard og rejse længere Syd paa, om det skulde være.

»Mette! Mette! Nu skal du bare høre!«

Han læste hele Proklamationen op for Kvind-folkene og sluttede med at sige: »Nu gaar jeg ned paa Kroen.«

Han kom tidlig nok.

Som naar en Tøjrkølle dumper ned i en Blomstergruppe, saadan Forundring vakte Sognefogdens Komme.

»Maa jeg læse et Par Ord for jer?«

Ja, det maatte han da nok.

Han læste hele Proklamationen, hvorefter han forelagde dem det Spørgsmaal, hvad de sagde til et saadant Tilbud?

Det varede længe; men endelig tog Jens Klosterskov Ordet: »De Herrer er nok rædde, de ikke kan staa dem. Men saa skulde de ikke have begyndt.«

Forsamlingen hilste denne Udtalelse fra deres nye Fører med en Latter.

»Men det er da usikkert, hvem der kan staa sig,« indvendte Sognefogden, »og jeg tykkes da virkelig — — —«

Men hans Ord faldt til Jorden som Gummiboldte, der kastes mod en halvfuld Uldsæk.

»Det er vist ikke værd at snakke mere om det,« mente en.

Dermed begyndte en almindelig Passiaren, saa Sognefogden ikke mere kunde faa et eneste Ord indførst. Han satte sin Hue paa og smækkede Døren i efter sig under Forsamlingens Latter.

Da han kom hjem, var hans Ansigt fortrukket i Raseri. Kirsten forsøgte at snakke godt for ham. Men han jog hende ud, og hele Eftermiddagen hørte man ham lyne, dundre og trampe. Mette græd hele Tiden. Hun havde bedet vor Herre saa mindeligt, at det maatte komme til en Forstaaelse mellem hendes Fader og de andre Mænd. Ja, hun havde endog hengivet sig til det Haab, at denne Proklamation skulde forhindre Krigens Udbrud. Ak, nu var det forbi. Lidenskaberne havde gjort det af, baade med Fornuft og Billighed, og nu længtes hun bare efter at faa at vide, om hendes Jakob var lige saa forblindet i det Stykke som alle de andre.

Mette laa endnu vaagen ved Midnatstid, da hun

pludselig hørte Hundeglam, Hestetrampen og Menneskestemmer. Hun sprang ud af Sengen, hen til Vinduet, og saa nu en Afdeling Dragoner komme jagende ind ad Gaardsleddet. Fortvivlelsen greb hende, for hun anede straks, hvad det gjaldt, og det varede noget, inden hun kunde samle sig en Smule. Der blev revet i og dundret paa Yderdøren, som om Huset skulde væltes. Vrede Stemmer fordrede, at der skulde lukkes op. Hun kastede et Underskørt om sig og ilede gennem Dørnset ind i hendes Forældres Sovekammer. — Hvad! Sengen stod jo tom! Hendes Fader saa hun ikke. Hendes Moder stod halv paaklædt midt paa Gulvet.

»Aa, Herre Gud!« jamrede hun.

»Luk op, for Satan!« raabtes der uden for, og samtidig var det, som der blev slaaet med en vældig Tøjrkølle paa Døren. Men den holdt. Mette fo'r i sin Fortvivlelse ud og drejede Nøglen om. Døren pressedes op, og to, tre Mand styrtede ind paa en Gang. Der lød Sabelraslen, Støvletramp og Klirren af Sporer.

»Hvor er Sognefogden?« spurgte Officeren.

»Han er ikke hjemme!« svarede Kirsten med en Trods, der forundrede Mette.

»Hvor er han da?«

»Han er rejst.«

»Hvor hen?«

»Til Rensborg.«

Officeren stillede sig foran hende og mønstrede hende med Øjnene: »Lyver De nu ikke?«

»Nej.«

Der blev givet Befaling til at gennemsøge hele Huset, og der opstod en frygtelig Støj. Under dette kom Jakob farende ind.

»Hvor er din Fader?« hviskede han til Mette.

»Det ved jeg ikke.«

»Det gaar aldrig godt,« ivrede han. »Dette her gør ondt værre. Han maa frem; saa ordner det sig nok alt sammen.«

I det samme kom en af Dragonerne ud fra Sovekammeret med Sognefogdens Bukser, som han holdt op for Næsen af Kirsten:

»Er det dine Bukser?« spurgte han grinende.

»Nej, det er min Mands.«

»Er han da rendt i den bare Skjorte til Rensborg?«

»Deres Mand har været betænkt paa at flygte,« sagde Officeren, der nu kom til. »Men han er ikke kommen af Sted; hans Rejsetøj staar her jo. Sig os, hvor han er! Vi gør ham ingen Fortræd, hverken paa Liv eller Lemmer.«

Men Kirsten svarede ikke.

»Vil De nu lukke Deres Kister og Skabe op!« truede Officeren.

Jakob blinkede til Mette.

»Moder!« bad hun.

»45! Du talte om en Økse. Hent den!«

»Sognefogden er i Kisten!« blev der raabt inde fra Gæstekammeret. »Han brøler, han vil ud.«

»Vil De nu lukke op?« spurgte Officeren.

Hun gav ham Nøglen. Jakob fulgte ham, og Mette kom bag efter.

»God Morgen! Hr. Kalorius!« raabte de lystige Soldater, da Sognefogden stak Hovedet i Vejret.

»Vil De nu klæde Dem paa!« kommanderede Officeren. »Vi har en Vogn til Dem. Om en halv Time« — han saa paa sit Ur — »om en halv Time kører vi.«

»Hr. Løjtnant!« bad Jakob. »Maa jeg tale med Dem?«

»Ja. — Hvad vil De? — Skal det være under fire Øjne?«

»Det behøves ikke. Jeg er en dansk Mand. Ingen kan være mere dansk end mig.«

»Det glæder mig.«

»Jeg er nede fra Vardekanten og var naturligvis dansk, ogsaa mens næsten alle andre her i Byen troede, at de var Slesvigholstenere.«

»Naa — og saa?«

»Sognefogdens Datter her er ogsaa dansk.«

»Glæder mig i høj Grad.«

Han bukkede galant, men opdagede i det samme, at hun ikke var paaklædt, og blev forlegen. Hun opdagede det selv og flygtede ind paa sit Kammer.

»Men hvad vil De nu gøre ved ham?« spurgte Jakob.

»Han vil rimeligvis blive sat i Forvaring. Ellers intet videre, tænker jeg.«

»Han er jo Slesvigholstener,« indrømmede Jakob. »Men han har ellers ingen Ting gjort, og vil ingen Ting gøre. Det indestaar jeg for.«

»Forslaar ikke! Han skal med!«

»Maa jeg saa ikke og tage med?«

»Hvad vil De med for?«

»Jeg vilde se at faa min Husband med hjem.«

»Det nytter ikke!« svarede Officeren utaalmodigt og vilde gaa.

»Men hvis jeg nu kunde faa et Par af de bedste danske Mænd med her fra Sognet, mon saa — —?«

»Hvad skulde de Mænd?«

»De skulde staa inde for Sognefogden.«

»De kan jo forsøge paa det,« svarede Officeren og saa paa den unge Karl med et velvilligt Smil.

»Ja, vi kommer ogsaa.«

»Det kan jeg lide,« lo den anden. »Men hør De! De burde jo være med i Krigen.«

»Jeg kommer og, hvis den varer, til jeg kan blive færdig paa Rekrutskolen.«

»Lad os se det!«

Han smuttede ind ad Døren til Mette.

»Nu maa du ikke være forknyt, min Pige! Det bliver nok godt alt sammen.«

Hun lagde sit grædende Ansigt til hans Bryst og hulkede. Han knugede hende lidenskabeligt. Et Øjeblik. Stormede saa ud af Døren, gav de andre Karle Ordre til at gøre alt færdig, saa de kunde spænde for paa et Øjeblik. Paa Ryggen af en Hest, og ad Træsbøl til.

Lidt efter drog Dragonerne af med Sognefogden. De to Kvinder var alene. Mette sad paa en Stol og græd. Kirsten var bleg som selve Hævnens Aand. Alt i Stuen laa kastet hulter til bulter.

»Kan du nu se, hvad det er for Folk, Mette!«
»Mo'r!«

Hun tog sig sammen og begyndte at ordne paa Sagerne. Pigerne gjorde ligesaa.

»Hurra!« raabte Jakob, da han lidt efter kom jagende ind i Gaarden. »Jens Klosterskov og Peder Thomsen tager med. Klokken fire skal vi køre!«

Det blev en lang Dag for de to Kvinder. Lidt over Middag fik de Infanteri i Indkvartering, og da havde de ikke mere Glæde, end de selv havde haardt nødig. Men det var flinke Folk, og Skrækken tabte sig snart. Nede i Byen var alle Flag ude, og umaadelig Jubel.

Lidt efter Solnedgang kom de tre Mænd tilbage med den befriede Sognefoged imellem sig. Men han saa ud som ingen Ting. Ikke et Ord om, hvad der var passeret. Ikke saa megen Tak, der kunde ligge bag paa en Negl. Han var snarere kort for

Hovedet, som om de to Mænd var ham til Ulejlighed, hvorfor de heller ikke gjorde Opholdet længere end nødvendigt.

Mette smuttede ud bag efter Jakob, fløj ham om Halsen: »Det var rigtig nok godt, Jakob!«

»Men du har vist ikke haft det for godt i Dag, min Pige!« smilte han og tog hende under Hagen.

»Nej, jeg var jo ikke helt dristig ved Soldaterne lige straks; men ellers — — — for at de skulde gøre min Fader noget, det var jeg egentlig ikke fejt ræd for.«

»De kunde jo ikke vide, om han ikke var Forræder,« undskyldte han, »og derfor var de jo nødt til at sikre dem.«

»Ja, det var de vel,« sukkede hun; »men det var ellers forfærdeligt kedeligt; for lav det nu ikke var sket, saa var Fader nok snart bleven dansk-sindet.«

»Hvordan kan du egentlig komme i Tanker om det?« spurgte han vantro.

»Jo, du ved jo den Proklamation, han læste op for Mændene i Gaar nede paa Kroen?«

»Ja, om at Slesvig skulde deles?«

»Ja. Men tror du da ikke, han godt vidste, at vi saa vilde komme med det Danske? Og endda var han saa glad ved det. Jo, du skulde nok have set! Og jeg tror og, det var galt, at Danskerne ikke tog imod 'et.«

»Det var det vistnok,« indrømmede han.

Nogle Dage efter blev Hans Iversen afsat som Sognefoged, og Jens Klosterskov beskikket i hans Sted.

XI.

Ugen gik. Afdelinger kom og afmarscherede. Det saa uhyre krigersk ud, og der taltes kun om Krigen. Det store Sammenstød maatte snart komme. — Det kom om Søndagen. Bom, bom, bom! lød det i Retning af Flensborg. Folk flokkedes paa Gaden. Spændingen stod malet i alle Ansigter. Al Samtale var en Hvisken. Folk gik op paa Højene og spejdede i den Retning, hvorfra Drønene kom, men vendte tavse tilbage.

Ved Totiden hørte Kanonaden op. Den ene Part maatte altsaa nu have sejret. Men hvilken? Gud give — — — ! Men det maatte jo være Danskerne. Der udsendtes senere et Par Ryttere paa hurtige Heste. Ingen i Hjemsted gik tidlig i Seng den Aften. En Del Mænd var samlede paa Kroen; men de fleste holdt sig hjemme hos Kone og Børn. Lidt før Midnat lød det aftalte Hornsignal. I næste Øjeblik blev Kroen formelig stormet af nysgerrige. Der skulde Stafetterne nemlig melde sig, naar de havde faaet sikker Underretning. — Umaadelig

Jubel! Danskerne havde sejret ved Bov. Slesvig-holstenernes opløste Skarer var paa vild Flugt. Der blev den Aften drukket mangen høj Skaal til et ægte dansk Hurra. Andre gik til Sengs i den lykkelige Forvisning, at nu var den Dans til Ende.

Men de næste fjorten Dage var fulde af ængstelige Rygter om store tyske Troppemasser. Kom de som Venner? Eller kom de som Fjender? Endelig tredje Paaskedag om Morgenen, just som Folk havde spændt for og skulde ud i Marken til Foraarsarbejdet, kom den første Efterretning om Nederlaget ved Slesvig. Samtidig fortaltes der, at hele den danske Hær sidste Nat var bleven overrumplet ved Flensborg, taget til Fange eller adsplittet. I de fleste Gaarde blev Hestene satte i Stalden igen. De modigste vilde ud med Landstormen; men nogle var forsagte:

»Det gaar aldrig! Naar vor Hær ikke en Gang kan, hvordan vil I saa tro — — — ? Og det er jo hele den tyske Hær! Var det endda bare Oprørerne!«

Det kom til et stort Skænderi. Men de forsagte fik Overtaget, blev de fleste. Man gik hjem og — skjulte sine Vaaben. Men kun de færreste turde tage i Marken, bort fra Hus og Hjem. For anden Gang blev Stafetter udsendte. Den første kom en Time senere tilbage med den beroligende Efterretning, at den danske Hovedstyrke i god Orden trak

sig tilbage til Als. Den anden kom en Times Tid senere, men kunde til Gengæld aflægge udførligere Beretning om den danske Hærs heltemodige Kamp, mod den tredobbelte Overmagt, hed det. Folk begyndte igen at rejse Hovederne. Trods Nederlaget var det dog en Ære at være Dansker.

— — Hans Iversen havde ingen Underretning faaet; men af sine Naboers Færd havde han sluttet sig til, at det paa en eller anden Maade maatte være gaaet galt for Danskerne. Og han undte dem det af et godt Hjerte. Han var nu ved at vænne en Plag til Tøjet. Den var spændt for en Vognfjæl, og saaledes gik det nu rundt omkring Gaarden. Da han var kommen neden for Haven, hørte han Hurraraab fra Byen. Han studsede. Skulde han alligevel have taget fejl?

I det samme kom Søren Lundgaard. Han var bedre underrettet.

»De Skabhalse! De vil fejt snart faa noget at blæse paa!«

Plagen blev sat i Stalden, og de to Venner fulgtes ad ind.

Mette gik i en frygtelig Spænding. Hun havde ingen Steder turdet gaa hele Dagen. Og nu Søren Lundgaard? Hans onde, skadefro Smil varslede en Ulykke.

Ved Aftenstid kom Karlene hjem fra Marken. Jakob slugte sin Nadver i en Fart, blinkede til

Mette og ilede ned i Byen. Mette gik i Seng lige som sin Fader og Moder, men klædte sig ikke af. Noget senere, da det var bleven rigtig mørkt, kom Jakob til Vinduet. Hun fik i en Fart lukket op.

»Det er slet ikke saa galt,« jublede han og fortalte, hvad han vidste. »Og nu er der nok flere, der vil snakke med,« sluttede han, »baade Engelskmændene og Franskmændene og Svenskerne og Nordmændene og Russerne.«

»Saa maa det faa en Ende,« mente hun.

»Ja, det var jo det, jeg sagde, jeg kommer ikke med.«

»Du?« lo hun overgivent. »Nej, du skal blive her hjemme hos mig.«

Hun bøjede sig ud af Vinduet og slog sine Arme om hans Hals.

»Hjælp mig ud, Jakob! Der er meget bedre uden for.«

»Nej, holdt nu lidt!« raabte hendes Fader i det han rev Døren op og stormede ind. »Det vil jeg Fanden gale mig ikke have!«

De to fo'r fra hinanden, som om der var faldet en Bombe midt imellem dem.

»Hvad skal det betyde?« tordnede den gamle. »Hvad?«

»Det skal betyde, at vi er Kærestefolk,« oplyste Jakob sindigt.

»Naa, er I det?« hvæsedes den anden. »Ja, jeg har nok hørt noget om det i Dag. Og det kunde

ligne dig, din Pottemandsdreng! Tiggerunge!« haanede han. »Hvad mon du havde været, hvis jeg ikke havde taget mig af dig? Jo—o, det er nydeligt! — Og du! du!« vendte han sig til Datteren. »Her ind i Gæstekammeret med dig!«

»Fader!« svarede Mette frejdigt. »Jakob er uden Skyld. Det er min Skyld.«

Alt Blodet var sunket fra Jakobs Kinder.

»Skylden er vi lige gode om,« mente han. »Men du siger: Tiggerunge! Maa jeg spørge: Hvor naar har jeg tigget? Og mon jeg ikke har fortjent den Løn, jeg har faaet? Har jeg ikke, Hans Iversen?«

»Jeg vil ikke vide af det Kæresteri at sige!« raabte han som Svar. »Jeg har bestemt, hvem du skal have, min Pige! Og det skal jeg Fanden danse mig sætte igennem!« Han slog i Bordet. »Hvis han da ellers kommer levende hjem,« føjede han til.

»Det kommer vel og noget an paa mig,« svarede Datteren og knejsede trodsigt.

»Du! du!« raabte han rasende og tog hende om begge Armene. »Jeg skal Dælen lyne mig nok sige dig, hvad du vil her efter!«

Han gav hende et Skub hen mod Døren. Hun fik dog saa megen Tid, at hun kunde blinke til Jakob, som om hun vilde sige: Lad os gaa, Jakob!

— — Det gik dog foreløbig knap saa galt for de unge, som det lige straks saa ud til. Hans Iversens Herredømme over sin Datter var ikke nær

saa uindskrænket, som han i Øjeblikket bildte sig ind. Han kunde tvinge hende til at flytte ind i et Kammer til Gaardsiden, lige op til Sovekammeret; men heller ikke videre.

Sidst i Ugen kom der med Posten et stort tysk Brev til Hans Iversen. Dagen efter rejste han Syd paa. Han tog en Del Rejsetøj med sig. Følgelig var Mette klar over, at han ikke kom hjem samme Dag. Altsaa maatte hun se at faa et Møde med sin Jakob. Men hvorledes? Uden hendes Moders Vidende lod det sig næppe gøre.

»Hvor er Fader rejst hen?« spurgte hun.

»Det ved jeg ikke, min Pige!«

»Jo, det ved du vist godt, Moder! Men du maa vel ikke sige det?«

Moderen sendte hende et forundret Blik, som om hun slet ikke anede, hvor hun vilde hen med det.

»Du maa ikke, Moder?« vedblev Datteren ubønhørlig.

»Nej!«

»Moder! sig mig nu: Hvad har I egentlig imod Jakob?«

Kirsten forsøgte at dreje til Siden; men Datteren forsikrede hende med en Fasthed og Ro, der aldeles gjorde det af med Moderen, at de kunde gøre hvad de vilde: Aldrig i Verden tog hun nogen anden end Jakob. Men ham vilde hun ogsaa have.

Kirsten græd. — Der havde været en Tid, da ogsaa hun havde en Vilje; men den havde Hans Iversen knækket for længe siden, saa hun nu kun havde Stumper tilbage. Og i Bytte havde han givet hende lidt af den Glans, der omgav ham selv. Ak ja! Og hvad var der saa ved det?

Mette græd ogsaa. Men ikke saa meget som en Tomme veg hun tilbage. Kirsten maatte give sig. Hun var bange for sin Datter, som for sin Mand.

Med Hemmeligheden var det saa som saa; men om Aftenen mødtes Mette med sin Jakob. Under Kys og Omfavnelser lagde de Planer om fremtidige Stævnemøder og tilsvor hinanden evig Troskab, hvad der end skulde møde dem.

Dagen efter kom Hans Iversen hjem. Han var atter Sognefoged. Denne Gang indsat af den provisoriske Regering, og nu spredte han deutsch. Han havde købt sig et Signalhorn til at bruge, naar Bymændene skulde kaldes sammen. Og han fik tit Brug for det. — Det blev en sand Oversvømmelsestid. Oversvømmelse med Befriere, der kom »dem verlassenen Bruderstamm« til Hjælp. Snart Prøjsere, snart Hanoveranere, Meklenborgere eller Oldenborgere.

Hans Iversen hoverede, men gav sig ikke af med nogen. Han var ligesom en hel anden end før. Folk paastod, at der var faret en Djævel i

ham — og at det var en tysk, det kunde man høre paa hans tyske Tale.

Danskerne hængte med Hovederne. Værst var dog Ydmygelsen for Jakob. Allerede Dagen efter hint ulykkelige Stævnemøde var han bleven afsat fra sin Stilling som Førstekarl. Men heller ikke paa sin mere beskedne Plads kunde han gøre det godt nok til sin strænge Herre. Inden lang Tid var gaaet, blev endog Hestene tagne fra ham, og han maatte bytte Arbejde med en Daglejer. Han var — efter Sognefogdens Sigende — den daarligste Karl, han nogen Sinde havde haft. Jakob kunde ikke bare sig for at smile, naar hans Husbond skældte ham ud paa sit mærkværdige Tysk. Til andre Tider var han rasende, især naar han tænkte paa, hvad han selv havde gjort for at fri ham ud af det danske Fangenskab. Men han havde besluttet at tie til alt, for Mettes Skyld. De Øjeblikke, han kunde være sammen med hende, bød ham Lise for alle Krænkelser, og de Øjeblikke var endda slet ikke saa faa.

Indkvarteringerne og adskilligt andet gav Hans Iversen meget at bestille, og han maatte tit være borte fra Hjemmet hele Dagen. Det benyttede de unge sig af. Som om han anede det, blev han mere og mere urimelig. Han havde været alt for svag over for dette Pigebarn. Derfor havde hun ikke faaet lært at lyde, uden hvor det passede

hende. Nu var det rigtig nok lidt sent, for sent egentlig; men lære det skulde hun alligevel, det skulde han vise hende.

Saa kom det til en Styrkeprøve mellem Fader og Datter. Hun tog det paa den Maade, at hun gik sin Vej og lod ham skælde, saa længe han kunde holde ud. Den almægtige Slesvigholstener var i Virkeligheden ret afmægtig. Bymændene regnede Jens Klosterskov for deres rette Sognefoged, mens de lo ad Hans Iversen, haanede ham, og kun adlød ham, fordi de i Øjeblikket var nødte til det. Den eneste, han ret kunde over, var Kirsten, og hun maatte derfor ogsaa holde for tidligt og sent.

•Du sollst besser popasse, Kirsten! Kanst du für den Teufel nicht — — —! Ich kan ja nicht. Kunde ich blot zu Hause bleiben, so kanst du schwere po, ich sollte dem lere at go recht um in der Zeug.«

Den stakkels Kirsten blev saa forskræmt som en jaget Hare.

»Dette her kan ikke blive ved at gaa,« sagde Mette en Dag, hun havde opsøgt Jakob i Laden, hvor han plejede at tage sin Middagssøvn, naar de ingen Indkvartering havde, og hans Husbond ikke var hjemme.

»Nej,« bekræftede han og drog hende ned paa Halmen ved sin Side. »Det maa have en Ende.

Du kan ikke tænke dig, hvor det koger i mig, lav han kommer med sine Urimeligheder.«

Hun sad og legede med et Halmstraa.

»Men ogsaa for min Moders Skyld,« sagde hun. »Det er Synd for hende.«

»Det har du Ret i,« indrømmede han. »Vi kan ikke forsvare, at hun skal lide for vor Skyld. Jeg maa rejse, helst i Morgen den Dag. Det er jo det, han vil drive mig til.«

»Rejser du saa til Jens Klosterskov?«

»Ja, der tager jeg Ophold; men ellers er der jo Arbejde nok her i Byen for en dansk Mand.«

»Kan du faa snakket med Posten i Dag? Og tør du stole paa ham?«

»Paa Posten? Jo, han er sikker nok.«

»Saa mødes vi, saa tit det kan lade sig gøre?«

»Det gør vi.«

»Og saa et Farvelkys, Jakob! Jeg skal løbe.«

»Farvel, Mette!«

»Men nu maa I ikke tage alt for galt paa Veje med hinanden!« bad hun.

»Vi skal slet ikke tage paa Veje,« lovede han.

Om Eftermiddagen skulde han muge Faare- og Svinesti. Men en halv Time før Posten skulde komme, forlod han Arbejdet og gik ham i Møde. Posten plejede al Tid at følge en Gangsti, der løb langs et Hasselhegn i Hans Iversens Mark. Men en halv Snes Skridt fra Gangstien, inde i Løkken

laa der en Stendysse fra Oldtiden. En vældig Overligger paa to store, flade Sten, der stod paa Kant.

Der ude mødte Jakob Posten og bad ham om en fortrolig Samtale.

»Ja, hvis det kan gøres kort, for min Tid er ikke til lang Passiar.«

»Vil De gøre mig en Tjeneste? En dansk Mand?«

»Ja, med stor Fornøjelse.«

»Og De kan tie med en Hemmelighed?«

»Det kan jeg.«

»De skal ikke gør' 'et for ingen Ting.«

»Aa, lad os aldrig — — —«

Jakob fortalte om sin Forlovelse med Mette og om hendes Faders Vrede. Han viste ham, at den ene af Stendyssens Sidesten havde to Spidser, paa hvilke Overliggeren hvilede, saaledes at et Brev kunde sættes i Klemme under nedden uden Fare for, at nogen skulde opdage det. Der vilde Mette saa gemme sine Breve, og der skulde Posten anbringe Brevene fra Jakob.

»Ser vi det!« smidskede Posten. »Saa I to vil spille den store Slesvigholstener det Puds. Ja, Lykke og Held med det da!«

Efter at dette var ordnet, var Jakob ved frejdigt Mod. Snart skulde han ganske vist forlade den Gaard, hvor han havde haft sit Hjem i over syv Aar. Han skulde for en Tid ikke mere have den Lykke, hver Dag at se sin elskede Mette. Foreløbig

vilde hendes Fader, den mægtige Slesvigholstener, naa at faa dem skilte fra hinanden. Men Kærligheden havde fundet paa Raad, og det vilde den fremdeles gøre; den skulde trodse alt, hvad der taarnedes op imod dem. Hindringer vilde der blive lagt dem i Vejen, det vidste han, trange Tider vilde de maaske komme til at opleve, trangere end dem, de hidtil havde kendt; men intet, intet i Verden skulde formaa at betvinge deres stærke Kærlighed.

Aa, bare den fordømte Svinesti dog aldrig havde været til! — Luften var saa høj og saa ren; Skoven saa jomfruelig grøn. Sangfuglenes glade Kvidren, Kløveren og det saftige, grønne Græs, ja selv Køernes Brølen fra Løkkerne fjærnt og nær — alt prædikede Nydelsens, Livslystens Evangelium, netop saaledes som det former sig paa en rigtig Sommerdag sidst i Maj.

Duderut, bom-bom-bom-bom! Duderut, bom-bom-bom, duderut! Naa, der var nok igen en Afdeling »Befriere« ude at lufte sig, og de drog Nord paa, fortalte Musikken.

Jakob var i ærgerligt Humør hele Eftermiddagen, og aldrig saa snart var Hans Iversen kommen hjem, før Jakob ind og i Lag med ham, om han ikke helst maatte rejse den følgende Dag.

Hans Husband hørte paa ham med et ondskabsfuldt Smil, og det varede noget, inden han svarede:

»Ist es eichenlich den Umache vært, Jakob?«

»Jeg troede netop, du gjerne vilde af med mig,« svarede Jakob forbavset.

»O ja!« lo han haanende. »Ich sollte auch deinetwegen nicht holle po dich, Jakob! Es behöfes aber auch nicht. Auf Dienstag sollst du und alle de andre Kerle hier in das Dorf auf Session.«

»Hvad siger du?« spurgte Jakob i stigende Forbavselse. »Paa Session? Hvem siger det?«

»Es sicher ich,« grinede Husbonden. »Und es sicher sie, der hier in das Land regierer. Du vedst ja wohl, hwer et is, Jakob! Du vedst ja, et is die Dänen nicht, der den Macht haben. Es duerte nicht recht lenge, Jakob!«

Denne irriterende Ro og Skadefryd, hvormed dette blev sagt, gjorde Jakob rasende. Han slog i Bordet for sin Husbond og bandte paa, at aldrig i Verden skulde nogen faa ham i den slesvigholstenske Trøje.

»Ja ja, gif dich bare Tit, Jakob!« svarede hans Husbond med isnende Kulde. »Ich glaube auch, datz es besser is, du rejser, Jakob! Wir zwei kant ja nicht mehr zusammen. Ich sollt en Kerl, der in das Tisch før mich schlagen, nicht haben. So kanst du ja aber lige so gut rejse heute as morgen. Wir sehn uns aber auf Dienstag, Jakob! Du wirst ja zu Jens Glostersgow rejse, sicher du? So sollst du noch nermer Bescheid ahnemen.«

Ved Aftenstid drog Jakob af Gaarde, og da var han i meget sort Humør. Dagen efter skulde han hente sit Tøj.

XII.

Der var et voldsomt Opstyr i Byen, da Jakob kom der ned. Man havde allerede hørt Rygtet om Sessionen, og Jakob kunde bekræfte det. Flere og flere unge kom til. Forbitrelsen var umaadelig: De Hundetampe! Havde de ikke udtrykkelig lovet, at der ikke skulde blive øvet nogen som helst Tvang mod Nordslesvigerne! Var det paa den Maade, Tyskerne agtede at holde Ord? — Men det stod fast, ikke en vilde gaa i Landsforrædernes Tjeneste, ikke en eneste! Jens Klosterskov var deres retmæssige Sognefoged, naar han sendte Bud, skulde de nok gaa paa Session; men heller ikke før. Hvad var der imidlertid at gøre? Flygte? Ja, men hvor hen? Hele Landet var jo besat af Fjender, der vilde gøre Jagt paa dem. — Aa, det havde maaske slet ingen Nød, mente en, der kom til i det samme. Han havde om Eftermiddagen været kørende for sin Moder til P.—, og paa Vejen havde de mødt store tyske Troppemasser, der marscherede Nord paa. Desuden havde han hørt, at en stor svensk

Hjælpehær skulde have forenet sig med Danskerne paa Fyn, og at der nok en af Dage kunde ventes et samlet Angreb derfra.

Det var en Efterretning, der vandt Ørenlyd. Aa ja, bare Danskerne og Svenskerne dog kunde komme! Saa skulde man snart faa at se, hvordan Tyskerne kunde smøre Haser.

Men hvad var nu det igen? En lille Afdeling Dragoner!

De spurgte om Vej til Sognefogden.

»Det er Fourerer,« hviskedes der. »Vi faar Indkvartering igen i Nat.«

Kort efter lød »den forlorne Sognefoged«s ækle Tudehorn fra den øverste Ende af Byen: Uhuhu!

Det var paa Tide. Et Øjeblik efter var Byen fuld af højtalende, tyske Dragoner, med lange Sæbler, blanke Hjælme og magre Heste. Men dette Syn var man i Hjemsted bleven saa vant til.

Jakob smuttede ind mellem et Par Gaarde, der laa tæt sammen, bag om Byen, løb op over en Toft, ud til Vejen. Han skulde ikke have noget af at være Vejviser, om nogen af Dragonerne skulde til Træsbøl.

Solen var lige gaaet ned. Den prægtigste Aftenrøde farvede Vestens Himmel. Alle Vinde holdt Hviledag. En fjærn Vibes, enkle, langtrukne Toner, et enkelt »Fuits« nu og da af en og anden Fugl. Hundeglam fra Byen. Forunderligt! Saa stille, saa

fredeligt, næsten højtidsfuldt i Naturen, hvor Menneskene ingen Magt havde til at forstyrre! Og saa midt i alt dette den mest skærende Modsætning, en hensynsløs, forbitret, blodig Kamp, med Løslippelse af Løgner, af alle onde Lidenskaber og de værste Nederdrægtigheder.

— — — Der var Uro og Bevægelse blandt Tyskerne i de Dage, som i en Myrebo. Afdelinger kom og afmarscherede, frem og tilbage. Og under dette stjal sig et stiltørdigt, frygtsomt Rygte ind i Byen, blev i Løbet af to Dage dristigere og dristigere: Tyskerne er paa et ilsomt Tilbagetog ud af Nørrejylland. — Da, netop som man om Søndagen hos Jens Klosterskov var bleven færdig med Middagsmaden: Bom! bom! bom!

»Hvad er det?« Man saa paa hinanden.

Dik-hik! dik-hik! fra Stueurets Perpendikkel. Bom! bom! bom! fra det Fjærne.

I en Fart var alle i hele Byen ude, og oppe paa Bakkerne oven for.

»Nu skal jeg love jer for, at nu kommer Danskerne!« forsikrede en af de unge.

»Bare det ikke er Tyskerne, der angriber Als!« frygtede en af de ældre.

»Nej, det kan det ikke være,« fastslog Jens Klosterskov. »Hvis de havde tænkt paa det, saa havde de ikke trukket saa mange af deres Folk fra Sundeved.«

»Hvem vil med til Hesselbjerg?« spurgte Jakob. Det vilde alle de unge.

Hesselbjerg, Egnens højeste Banke, laa over en halv Mil borte. Men af Sted gik det, i Løb, saa vidt muligt den lige Vej, enhver saa hurtigt, han kunde. Jakob blev en af de første der fra Byen. Sveddrivende, forpustet, forrevet paa Hænderne af at trænge gennem Hegnene. Banken var allerede tæt besat af Mennesker, og der kom bestandig flere til.

Fra Hesselbjerg kunde man se Dybbøl Banke. Der var tændt et mægtigt Baal; Signal til Tyskerne. Snart skelnede man utydeligt Troppemasserne, der bevægede sig frem og tilbage paa Toppen og den vestlige Skraaning. Snart igen var alt indhyllet i Krudtrøg. Glimt af Kanonskud. Brag af Gevær-salver. Aandeløs Lytten! Stirren! Den voldsomste Spænding! Snart slog Luerne ud fra et Par Gaarde, og en mørkerød Brandrøg skjulte alt. Bom! bom! bom! Aa, hvem der dog bare kunde have kendt de Kanoner paa Stemmen! Men mon det dog ikke var de danske!

Ved Tretiden indtraadte der en delvis Standsning i Kampen. Men store tyske Troppemasser bevægede sig fremad i Egnen mod Dybbøl.

»Ja, ja, Godtfolk! I kommer nu alligevel for sent den her Gang.«

Men ved Lag Klokken fire begyndte det igen: Bom! bom! bom!

»De kommer nærmere! De kommer nærmere!« lød det paa en Gang. »Tyskerne trækker sig tilbage!«

En Gang imellem trak Røgen saa meget til Side, at Toppen af Dybbøl Banke kunde ses. Men der var ingen Tropper mere. Tyskerne var fordrevet derfra.

Først ved Mørkets Frembrud standsede Skydningen hin 28. Maj.

I de Hjemsted og Træsøl Gaarde og Huse holdtes Dannebrog beredt til at vinke Danskerne velkommen. Men Mandagen gik, og der kom ingen Danskere. Tyskerne var nok lidt lange i Ansigtterne; men de blev liggende. Nederlaget maatte ikke have været tilstrækkelig afgørende. Pludselig hed det igen, at Danskerne og Svenskerne gik frem Nord fra. Mon de skulde komme den Vej? — — Saa begyndte det at svirre i Luften med Visestumper: »De lade, som de tror, at han inte mer er fri, og selv vil de dog ha' ham i det tyske Slaveri — —.« »Og den har Tysken haanet og traadt den under Fod! Nej, dertil er vor Fane for gammel og for god — —.« »Og ve det usle Drog, der elsker ej sit Sprog, og ej vil ofre Liv og Blod for gamle Dannebrog — —.« En hel splinterny Sang, før nogen vidste et Ord af. Hurra! Hurra! Hurra! Der var ikke den Dreng eller Pige i det hele Sogn, uden at de kunde den. — Men hvor var den kommen fra? Ja, det var umuligt at sige.

Det blev Aften.

I Morgen er der Session. Hvad gør du? Hvad gør I? Hvad gør vi alle?

Værst faren var Søren Helms. Han havde ingen Lyst til at flygte. Vidste han bare, at han blev kasseret.

Jakob derimod havde let ved for sit Vedkommende at tage en Beslutning. Han vilde foreløbig blive, hvor han var; men paa Session skulde ingen faa ham til at gaa, om han saa fik ti Befalinger fra Oprørernes forlorne Sognefoged.

— — Den Aften blev der taget en bevæget Afsked i mangt et Hjem. Først sent kom de tilbageblevne til Ro, og den Nat blev der under Suk og Graad opsendt mangan brændende Bøn for Slesvigs landflygtige, jagede Sønner.

Men den Styrke, Hans Iversen Dagen efter mønstrede paa Sessionen, bestod af en korthalset, to pukkelryggede og en halt, og af disse var Søren Helms den eneste, der blev funden tjenlig til at indtræde i den slesvigholstenske Hær. For Hans Iversen var det dog en Trøst med ham, og endnu større blev Glæden bag efter, da det ved et Glas Punsch viste sig, at Søren endnu i sit Hjerte var god Slesvigholstener.

Tilstrækkeligt var det dog langt fra. Hans Iversen tørstede efter Hævn for den Ulydighed, der var vist hans Befaling. Men selv havde han ikke Magt,

og Myndighederne kunde for Øjeblikket ikke tage sig af slige Bagateller. Der var større Ting i Gære. Travlhed og Iver over de tyske Tropper, som hos Mus i Barselseng. Frem- og Tilbage-marching af større og mindre Afdelinger. Troppesamlinger og Adskillelser, snart her, snart der. Hegn blev omhuggede, og Diger sløjfede, for at der kunde skaffes Genveje tværs over Løkkerne. Kavalleri-afdelinger gjorde Holdt midt i de aller bedste Kornmarker og lod deres sultne Ralliker æde alt, hvad de vilde. Græsset blev nedtrampet; intet blev skaanet, ikke en Gang Fjerkraet. Indkvartering havde man bestandig.

Om Lørdagen hed det, at der om Mandagen, paa Hanoveranerkongens Fødselsdag skulde afholdes en stor Troppemønstring i Flensborgegnen. Men ingen troede det. Alle ventede et Angreb paa Dybbølstillingen. Men om Søndagen fik hele Eggen Indkvartering af Prøjsere, der drog Nord paa, bort fra Dybbøl, og saa vidste man ikke, hvad man skulde tro.

Mandagen tegnede lige fra Morgenstunden af til at blive meget varm. En tyk Røg fortalte om en stor Ildebrand i Retning ad Flensborg; ellers bemærkedes intet usædvanligt før ved Middagstid, da begyndte Kanonerne igen ved Dybbøl. I Hjemsted og Træsbøl vidste man, at det nu var Tyskerne, der angreb. Atter kom alle paa Benene. Jakob og

de andre unge fulgte, som otte Dage tidligere, saa godt det lod sig gøre, Slagets Gang fra Hesselbjerg, under ængstelig Spænding. Og ligesom sidst trak hen imod Aften Skydningen nærmere. Paa Hesselbjerg trak man Vejret lettere. Der kunde ingen Tvivl være, Angrebet maatte være afslaaet. Hurra! Saadan skal de have, det tyske Pak!

Paa en varm Dag fulgte en kølig Aften. En tæt, vaad Dug laa i Græsset. Jakob og Mette havde sat hinanden Stævne ved Leddet til Moseløkken i hendes Faders Mark. Han var der paa det fastsatte Klokkeslet. Da hun ventede noget, satte han sig ved Leddet, stoppede sin Pibe, men opdagede, at han havde glemt sit Fyrtoøj hjemme. Han gav sig til at betragte Taagen, der som et blændende hvidt Snehav laa over Mosen. Men op af Havet stak nogle Knolde, der saa ud som smaa Baade, der sejlede. Det var Toppene af Tørvestakkene i Mosen. Fra en Stenbro langt borte hørt Trin af jernbeslagne Træsko. Saa blev alt stille.

Klokken blev et, inden hun kom. Han ilede hende i Møde.

»Aa, Gud ske Lov, at du ikke er gaaet!« jublede hun og standsede forpustet.

»Var du ræd for det, saa kender du mig daarligt, Mette!« svarede han sindigt.

»Men der kunde jo være kommen mig noget i Vejen, saa jeg slet ikke kunde have kommet.«

»Ja, det kunde der jo,« indrømmede han, »især i saadanne Tider.«

Han satte sig paa en Sten og tog hende paa Skødet. Hun lagde sin Arm om hans Hals.

»Har du hørt noget om, hvordan det er gaaet ved Dybbøl i Dag?« spurgte hun.

»Nej, ikke andet end hvad jeg kunde høre mig ud af, mens det stod paa; men det er gaaet lige som sidst.«

»Tror du det?«

»Det er jeg næsten vis paa.«

»Gud give, vi dog snart kunde komme af med de Tyskere!«

»Ja, det har du da Ret i.«

»For ellers gaar det galt med dig til sidst, Jakob!«

»Saa—aa?«

»Min Fader bander paa, at han nok skal lære de Svende at gaa paa Session. Og det er jo dig, han tænker mest paa.«

»Det er rimeligt nok.«

»Du kommer vist alligevel til at flygte til Danmark, hvis dette her ikke snart faar en Ende. Aa, jeg er saa ræd, saa ræd, Jakob! Jeg er ræd for at have dig her, og jeg er og saa forfærdelig ræd, de skal tage dig, hvis du rømmer.«

»Det er heller ikke saa lige en Sag med det Rømmen,« svarede han tankefuldt. »Men om galt skal være, saa — —«

»Det bliver gruelig strængt, Jakob! Og selv om det gaar godt for dig, og du slipper til Danmark, saa vil der jo endda gaa forfærdelig lang Tid, inden jeg kan faa Brev fra dig.«

»Brev, bitte Mette!« sukkede han. »Naar jeg kommer til Danmark, saa kan du slet ikke faa mine Breve, og jeg kan ikke faa dine. Det er fejt værre, det.«

Mette græd over den Underretning og knugede sig ind til sin Jakob.

»Jakob! jeg beder hver Aften til vor Herre om, at han vil hjælpe os.«

»Saa gør han 'et og nok,« trøstede han.

»Du skulde ogsaa bede ham om det!«

»Det skal jeg.«

Hun turde ikke vente længere. Han fulgte hende hjem til Havelaagen. Der blev ikke talt mange Ord.

»Det er jo ikke godt at vide, om jeg ikke kan komme til at rejse noget hovedkuls,« bemærkede han, før de skulde skilles. »Vi maa være belavede paa alt.«

»Det er maaske sidste Gang, vi ses for lange Tider?« spurgte hun.

»Aa, jeg tænker det ikke, og selv om jeg skulde blive nødt til at stikke af med det første —. Der kan jo snart komme en Vending i Sagerne. — Den maa jo komme.«

»Men hvordan det gaar eller ikke gaar, saa kan du stole paa mig, Jakob!« forsikrede hun. »Jeg gør mig stærk. De skal ikke faa Bugt med mig.«

»Og jeg skal, med Guds Hjælp, snart komme tilbage,« trøstede han. »Saa bliver der nok Raad for alt det andet.«

Et langt og inderligt Godnatkys, og hun ilede paa Taaspidserne op ad Havegangen.

Den Nat græd Mette.

Hele Ugen mærkede hun, at hendes Fader iagttog hende. Men han sagde ingen Ting. Hun var bange for sin Fader, for Alvor bange; og hun havde tunge Anelser.

Om Søndagen kom Anders Lundgaard hjem. Han var Friskaremand og laa som saadan indkvarteret i en By et Par Mil borte. Et vældigt stort, kulsort Skæg havde han lagt sig til, og en Alverdens stor Slire bar han ved Siden. Ellers gik han med sine egne Klæder. Kun bar han over Skuldrene noget, der lignede et Slag, et graat Hestedækken, i Midten af hvilket der var skaaret et rundt Hul til at stikke Hovedet igennem. Han saa helt ræddelig ud. Om Eftermiddagen kom han over hos Hans Iversens. Mette kunde ikke bare sig for at smile, da hun saa ham komme op over Haven i den Mundering. Og hun lod sig slet ikke se. Om det saa var Hans Iversen, saa vilde han ikke rigtig kendes ved ham straks. Men siden gik det bedre.

De tyskedes bravt hele Eftermiddagen, og hen mod Aften fulgté Hans Iversen ham over til hans Fader.

I den Uge var Hans Iversen mild og venlig mod sin Datter; men hun troede ham ikke rigtig.

For øvrigt gik alt, som han ønskede. Danskerne trak sig tilbage fra Nordslesvig til Nørrejylland, fra Sundeved til Als. Faren var overstaaet. Hans Iversen snakkede tysk med sig selv og forsikrede, at de nok skulde komme til at give sig »sie verfluchtige Dänen«. Dette med Mette og Pottemandsdrengen skulde han ogsaa nok faa sat en Pind for, saa hun skulde komme til at kendes ved den, han havde udset til hende.

Om Torsdagen passede han Landposten op i Skjul af Hasselhegnet, og han var saa heldig at opdage, at han gik hen og tog et Brev ud under Overliggeren og puttede det i sin Taske.

»Hohl mich der deutsche!« bandte Hans Iversen.
»Nun sollt es ein Ende haben! nun sollt sie væk.«

XIII.

Brevet var ikke langt:

»Kære elskede Jakob!

Der kan ikke blive noget af vort Møde Lørdag Aften. Min Fader skal køre for min Moder til —borg. Hun skal ud og købe nogle Sager,

og hun vilde gjerne have mig med. Min Fader siger ogsaa, at jeg skal med. Han tør ikke lade mig være alene hjemme. Han er maaske bange for, at du skal komme og stjele mig. Jeg har ogsaa nok Lyst til denne Tur. Jeg har jo ingen Steder været den her Sommer. Men kan vi saa ikke ses paa Søndag Aften? Du maa ikke blive ked af det, hvis jeg ikke skulde komme; for jeg kommer, hvis jeg paa nogen Maade kan. Men det bæres mig for, at vi ikke skal faa Lov at ses ret tit for det første. Bare du dog var vel væk! Hellere dog det, end at de skal tage dig. Min Fader er meget vred paa Danskerne og siger, at den Mølle, der brændte i Flensborg sidste Slagdag, var Signal til Danskerne paa Dybbøl; for det skete, ligesom Slesvigholstenerne drog igennem Byen.

Vi ses paa Søndag Aften, om Gud vil.

Tusinde Kys fra din elskede

Mette Hansdatter.

Om Lørdagen gik Jakob tidlig i Seng. Det havde regnet hele Dagen, og han var gennemblødt. Baade han og Karlen sov i Staldkammeret.

De havde vel sovet saa meget som en Times Tid, da de pludselig vækkedes ved et Skud ude i Gaarden, og et til lige efter. I det samme blev Stald-døren revet op med stort Rabalder. Jakob gav

sig Gud i Vold. Han var klar over, at nu gik det paa Livet løs. Men i næste Nu rystedes Huset af et vældigt Brag, et tredie Skud, og det ude i Stalden, kun faa Alen fra Kammerdøren — og saa et Vræl:

»Av for den Teufel! Skynd jer og kom!«

Jakob og Karlen havde i en Fart faaet Bukserne paa. At slippe væk var ikke til at tænke paa. Et Fortvivlelsens Mod greb dem. Livet skulde sælges saa dyrt som muligt. De fo'r ud i Stalden, hvor Hestene slog til Spilbommene af alle Livsens Kræfter. Se nogen Ting kunde de ikke; men de kunde høre, at en Person tumlede rundt i den anden Ende af Stalden. Endelig lykkedes det ham at finde Døren ud til Møddingen, og af Sted! Men de to bag efter, den ene væbnet med en tyk Egekæp, den anden med et Jærnbringkobbel. Nede fra Gaden hørtens hurtige Støvletramp, der fjærnede sig, vel sagtens Røverens Staldbrodre, der var blevne forskrækkede ved det Vræl, han gav fra sig inde i Stalden. Den tredie, han, der havde vrælet, tog derimod Vejen op ad Banken, ad Skoven til, forfulgt af de to, til hvem nu ogsaa Jens Klosterskov sluttede sig, væbnet med Gaardens længste Høtyv.

Stakkelen haltede, saa det var en Ynk at se, og blev derfor indhentet, længe før han naaede til Skoven.

»Pardon!« raabte han. »Jeg giver mig fangen!«

Hvem skildrer deres Overraskelse, da de i den fangne genkendte Jakobs gamle Ven, Anders Lundgaard.

»Naa, Anders! du har nok ment mig det godt?« spurgte Jakob og gennemrystede ham alvorligt.

»Nej, nej, I maa ikke!« klynkede han. »Pardon? Pardon? Jeg skal aldrig mere — —«

Nu, da Faren var overstaaet, var de tre for Resten ogsaa mest tilbøjelige til at se Sagen fra den komiske Side. Men Karlen kunde dog ikke forholde Staklen følgende trøsterige Ord: »Du var nu ikke bedre værd, end at skydes, din Hund!«

»Nej, I maa ikke!« bad han. »Jeg er jo jer Fange.«

»Hold Kæft!« befalede Jens. »Men hvad skal vi gøre med ham?«

»Slaa Arme og Ben i Stykker paa ham, og saa lade ham rende!« foreslog Karlen.

»Aa, nej,« lo Jens. »Hestene har vist besørget det godt nok. — Nej, nu ved jeg,« faldt han pludselig ind, idet han følte i sin Bukselomme. »Jo!«

De tog Bøssen og Sabelen fra ham og førte ham ad en smal Gangsti et godt Stykke ind i Skoven, saa han havde mindst en halv Mil, til hvilken Side han vilde vende sig, hvis han ikke netop vilde samme Vej tilbage. Her tog den ene ved den ene Arm, den anden ved den anden, og løftede dem op i Højde med Skuldrene, mens Jens stak Høtyvens

lange Skaft gennem det ene Frakkeærme, bag om Ryggen, ud ad det andet, hvorefter han slog et Stykke Hovedladreb om hvert af hans Haandlede og om Høtyvens Skaft, samt slog en forsvarlig Knude.

»Nu faar du se, hvordan du slipper ud,« lo han. »Jeg tror jo nok, det bliver lidt umageligt for dig. Du tager jo lovlige vidt for, og det er jo ikke saa godt, naar en skal færdes i Skoven. Men du har jo da et Vaaben ved Haanden, om der skulde komme noget paa. Din Bøsse skal Jakob have, fordi du mente ham det saa godt. Men hvad faar jeg for min Høtyv? Naa, jo, der er jo din Dyrendal! Naa, skrub nu af med dig! og kom aldrig til den her Egn mere! Det vil jeg raade dig!«

Saa gik de og lod Anders selv om, hvordan han kunde klare sig. I Udkanten af Skoven traf de alle Byens Mandfolk, der ogsaa var blevne allarmede ved Tummelen. Nu fik de sig alle en hjertelig Latter paa den stakkels Anders Lundgaards Bekostning. Bag efter blev det let opklaret, hvorledes det hele var gaaet til: De havde været tre i Følge; men da Gaardens store Hund var faret imod dem, havde de to ved en Fejltagelse ofret deres Skud. Og i det Anders, der var lidt kendt med Lokalteterne i Stalden, var faret hen mod Kammerdøren, havde den ene Hest slaet ham. Derved var ogsaa hans Bøsse gaaet af. Forskræk-

kede over Knaldet og det derpaa følgende Vræl, havde de andre to tiltraadt et ilsomt Tilbagetog.

»Den her Gang slap du, Jakob!« sagde Jens advarende. »Trofast var jo da kun en Hund. Men du maa love for ham.«

»Ja, det kan gjerne være, jeg gør klogest i at se at komme ad Als til i Morgen Nat,« mente Jakob.

Men den første Nat slap Jakob ikke til Als.

Rygtet om hans Eventyr med Friskaremændene naaede Hjemsted allerede Søndag om Formiddagen, og straks efter Middag fik han Besøg af et Par Karle der fra Byen. Han fulgte med dem ud og viste dem, hvor Kuglen var gaaet ind i Væggen.

»Du er vel nok klog paa, at Mette er med i Spillet?« spurgte den ene, »og at Anders er misundelig paa dig?«

Jo, det havde Jakob regnet ud.

»Ja, I faar mere at trækkes med, dig og Mette, fejte mere,« vedblev den anden alvorligt. »Nu maa du ikke blive alt for forskrækket, Jakob!«

»Forskrækket?«

Den anden fortalte ham, at Hans Iversen, Kirsten og Mette Dagen før, om Morgenen tidlig, var kørt til —borg. Først sent var de komne hjem igen, men uden at have Mette med. Nu gættedes der paa, at hun var sendt et eller andet Sted hen, langt bort. Hans Iversen skulde tilmed samme

Dags Morgen have ladet sig forlyde med, at han nok skulde faa de to skilte ad.

Jakob blev først ligbleg. Men snart kogte Raseriet op i ham.

»Saa er han da og en evig Slubbert!« raabte han. »Men det kan da ikke være muligt,« føjede han bag efter til.

»Hja—a!« den anden trak paa Skuldrene. »En oplever saa mange Ting i den her Tid, som en ikke før skulde have troet. Havde du maaske troet det om Anders Lundgaard? Ser vi det! Og husk du paa, at Hans Iversen har Vinden paa Ryggen nu. Han er en mægtig Mand. Hvad vil du stille op mod ham?«

Jakob fulgte med de to til Hjemsted. Der fik han fuld Bekræftelse paa, hvad de to havde fortalt. Det drøftedes alle Vegne.

En dump Fortvivlelse lagde sig som en tæt Taage over hans Sind. Han skyndte sig ud af Byen, rasede, fraadede, skar Tænder, bandede, græd, græd Hævntørstens, Afmagtens bitre Taarer.

Dagen efter forsynede han sig med Amunition, lodede sin Bøsse, Byttet fra Kampen, og hængte den over sin Seng. Nu kunde nogen vove at komme ham for nær! Men han maatte opsætte sin Flugt. Der maatte jo komme Brev. Mere under Opsigt kunde hun da vel ikke være, end at hun kunde faa skrevet et Par Ord.

— — Men Tiden gik. Dagene blev til Uger, og Ugerne til Maaneder. Hans Iversen fralagde sig al Lod og Del i Anders Lundgaards skændige Mordforsøg, saa at Venskabet rev ud mellem ham og Søren Lundgaard. Men for sit eget Vedkommende var han lige stiv.

Ingen vidste, hvor Mette var bleven af. Hver Gang Jakob saa Posten, spurgte han efter Brev; men Posten rystede paa Hovedet, der var intet Brev. Han rejste i Øst, han rejste i Vest, han anstillede alle tænkelige Efterforskninger, alt sammen uden mindste Resultat. Der var ikke et Menneske, uden at han dadlede Hans Iversen, og han og Søren Lundgaard vovede sig ikke tiere ud efter Solnedgang. Men ved Dagen knejsede de nok saa trodsigt. Der var fuldstændig Anarki; men Anarkiet begunstigede Hans Iversens Planer.

Jakob fik dog foreløbig Lov at gaa, og alle de andre, der skulde have været paa Session, ligesaa. Sagen var, at der førtes Vaabenstilstandsforhandlinger. De trak længe ud, og da Vaabenstilstanden endelig blev sluttet, sidst i August, uden de Herrer Slesvigholsteneres Medvirkning eller Billigelse, fyldte dette dem med et saadant Raseri, at de længe ikke fik Tid til at tænke paa andre Ting.

Man ogsaa dette fik en Ende. De tyske Tropper drog hjem. Kun efterlodes i hver af Købstæderne en Besætning paa nogle hundrede Mand,

der stilledes til Slesvigholstenernes Raadighed. Disse var nu Eneherrer, og nu tog de fat for Alvor. Præster og Lærere blev afsatte i Snesevis, og nye indsatte i deres Sted. Men Kirkerne stod tomme, og Bønderne svor, at de ikke vilde betale Tiende til andre end deres retmæssige Præster. De mente sig i deres gode Ret, i det de endog holdt sig til den provisoriske Regerings egne Løfter, at der ikke skulde blive øvet nogen som helst Tvang mod Nord-slesvigs Beboere. Og vel var det ikke længere den provisoriske Regering, der førte Kommandoen; men ogsaa denne Regering herskede som hin paa Trods mod Tro og Love. Den danske Regering havde været godtroende nok til at ophæve Blokaden af de tyske Havne og give de tagne Skibe tilbage i Tillid til, at de tyske Magter saa ogsaa vilde holde deres Ord og sikre en lovlig Vaabenstilstands-regering og lovlig Orden i Hertugdømmerne. Men da Tyskerne havde faaet, hvad de satte Pris paa, lod de Danskerne og Slesvigholstenerne om Resten. Ikke helt hen i Vejret spurgte de danske Sønderjyder, om det var Tyskernes Maade at holde Ord paa. Det var nok ikke for ingen Ting, Tysken hed Mikkell.

Samtidig begyndte Skatteudskrivningerne. Men alle som en nægtede Bønderne at betale Skat til den oprørske Øvrighed. Slesvigholstenerne truede med Udpantning. Det lo Bønderne ad: Hvor skulde

Køberne komme fra? — Ja, ja, men saa vilde alle Skattenægterne faa store Indkvarteringer, indtil de betalte. — Godt! Saa skal vi se at døje det med!

Endelig var der Rekruteringen af den slesvigholstenske Hær. Alle Sognets Karle fik anden Gang Paalæg om at møde paa Session, en Fredag sidst i September. Men den første Nat efter forsvandt ikke mindre end syv Mand fra Sognet. Hellere udsætte sig for alle mulige Farer, ja endog miste Livet, end at lade sig tage af Forræderne.

Jakob var i en frygtelig Vaande. Alle raadede ham til at rejse, jo før jo heller. Men han blev ved at haabe paa Brev. Han havde faaet Mistanke til Posten. Det forekom ham, at han skulede for ham. Han skulde da vel aldrig staa i Ledtog med Hans Iversen, saa denne fik de Breve, Jakob skulde have haft? Da Mistanken først var vakt, kunde han ikke mere blive den kvit. Saa meget mindre som den gode Jensen nu aldrig vilde høre Tale om den Danskhed, han i Foraaret havde baaret saa stærkt til Skue.

Om han nu forsøgte ved Trusel om en ordentlig Dragt Prygl at faa Sandheden ud af ham? Men Jakob turde ikke, af Frygt for de slesvigholstenske Fængsler.

XIV.

»Halloj!«

Jakob var i Færd med at strø under Jens Klosterskøvs Heste, da denne nu ingen anden Karl havde. Men han gik nu hen til Døren mod den fremmede, der, efter hvad han kunde se i Tusmørket, maatte være en udenbys Arbejdsmand.

»God Aften, Jakob Andersen! Ja, du kender ikke mig; men jeg kender nok dig fra Landstormens Dage; for der var jeg og med.«

»Saa er vi jo Vaabenbrødre,« svarede Jakob og trykkede hans Haand.

»Det er vi,« bekræftede den anden. »Og det var godt, at jeg traf dig. Jeg var ræd, du skulde være stukket af nu, der skal være Session.«

»Nej, endnu ikke; men om nogle faa Timer, om Gud vil. Det kan jo ikke opsættes længere,« tilføjede han med et Suk.

Den fremmede tog ned i sin Frakkelomme og rakte Jakob et Brev. Det var fra Mette. Trods Tusmørket kendte han øjeblikkelig hendes Haandskrift. Han rev i en Fart Brevet op, og hans Øjne gennemfo'r de faa Linjer:

»Til Ungkarl Jakob Andersen!

I de sidste tre Maaneder, siden jeg blev ført hjemme fra, har jeg skrevet mange Breve til

dig, men aldrig faaet Svar. Mon du ikke har faaet mine Breve? Er du flygtet til Danmark? Eller hvordan hænger det sammen? Jeg synes, jeg er saa vis paa, at alt til sidst skal blive godt for os. Men det er gruelige Tider, vi oplever. Dog vil jeg sige dig, hvis du faar Brevet, at ingen har tilføjet mig nogen Fortræd, hverken paa Lemmer eller Helbred, og at jeg paa en Maade har det godt. Men du ved jo ellers nok — —. Nej, jeg vil ikke skrive om det; for hvis den rigtige ikke skulde faa Brevet, saa skal en anden ikke læse vore Hemmeligheder. Men faar du Brevet, saa skriv saa snart du kan, og send Brevet til Stubenmädchen Katharina Schulz, Gardeshof pr. S.

De aller bedste Hilsener og det, du ved nok, fra din

Mette Hansdatter.«

Jakob var under Læsningen bleven saa overvældet af Glæde, at han rystede paa alle Lemmer.

»Gardeshof pr. S.? I Holsten? Hvordan i al Verden er hun kommen til Holsten?«

»Det ved jeg ikke noget om,« svarede den sindige Husmand. »Hun skrev ikke andet, end at hun var forlovet med dig, og det vidste jeg jo nok; det er der jo gaaet saa megen Snak om. Og saa bad hun mig om at give dig Brevet, hvis jeg kunde finde dig, og ellers skulde jeg se at faa noget at

vide om dig og fortælle hende det. Jeg bor ellers i Favnholt en Mils Vej her fra; men mig og min Kone vi tjente Hans Iversens i vore unge Dage. Se da var Mette kun en bitte Tøs; men hun var en rar bitte Tøs. Og da vi saa fik Brevet for et Par Timer siden, saa blev mig og Birthe enige om, at jeg skulde gaa med det samme; for det er jo nogle forskrækkelige Tider vi lever i, og du kunde jo — —«

»Da skal I rigtignok have mange Tak for det,« udbrod Jakob glad. »Havde I ventet til i Morgen, saa havde jeg været væk.«

»Nej, jeg tager ingen Tak,« afslog Husmanden.

Han fulgte nu med Jakob ind i Dørnset, hvor Ingeborg just var ved at sætte en bedre Aftensmad paa Bordet i Anledning af Afskeden.

»Ja, nu rejser jeg ikke i Nat,« lo Jakob glædestraalende.

»Hvad gør du ikke?« spurgte Jens forundret.

»Jeg gaar paa Session i Morgen,« fortsatte Jakob.

»Der maa vel gaa nogen Tid, inden jeg bliver indkaldt, og saa tænker jeg endda, jeg kan slippe væk.«

»Du skulde ikke vove det!« advarede Jens.

»Hvad er der hændet?« spurgte Ingeborg. Jakob fortalte det.

»Ja, det er en anden Snak,« indrømmede de begge. »Men det er en farlig Sag.«

En Times Tid senere fulgte Jakob Husmanden paa Vej. Det blev aftalt, at Jakob fra Sessionen skulde komme over med et Brev, som Husmanden saa skulde give Udskrift og afsende.

— Men Hans Iversen blev ikke lidt forundret, da han saa Jakob møde paa Sessionen. Han var den, han sidst af alle havde ventet at se. Han blev udskreven til Artillerist; men han var ogsaa den eneste tjenestdygtige.

»Min egen elskede Mette!

Men hvordan er det dog gaaet til? — — —
— — Jeg har været lige ved at gaa ud af mit gode Skind af Længsel og Sorg — — — Men jeg har længe haft en Mistanke til Posten, at han gav din Fader dine Breve til mig. Han kendte jo din Haandskrift. Og saadan maa det jo ogsaa være gaaet til. Men saa er han da og en nederdrægtig Filur. Men det er da og grueligt, hvad Mennesker kan blive til under saadanne Forhold. Du kan ellers tro, at Anders Lundgaard — — — — — Men nu maa du endelig skrive igen saa snart som muligt og fortælle mig alt. I Morgen er der Session — — — — — Jeg bliver naturligvis taget, og saa kan jeg jo ikke være her ret længe, og saa vil der rimeligvis gaa lang Tid, inden vi igen kan høre fra hinanden. Men du kommer nok

hjem, saa snart jeg er væk, og saa med Guds Hjælp — — —. Men Brevet maa du sende samme Vej som sidst; for der har de en anden Post. Men Gud ske Lov for denne Anders Thomsen! Ham kan vi stole paa, og det er meget i Tider som vore. Jeg kan nu ikke faa skrevet mere; Klokken er tre, og jeg skal tidlig op. Men dersom du vidste, hvor meget jeg længes efter dit næste Brev.

Mange, mange Kys og Hilsener fra
din længselsfulde

Jakob Andersen.

Efterskrift. Jeg blev saa taget til Artillerist; men — — Anders Thomsen har lovet at komme med dit Brev samme Dag, han har faaet det.«

»Min kære elskede Jakob!

Ja, det er da grueligt — — — — — Jeg har længtes saa frygteligt — — — — — Men det var dog afskyeligt af Anders Lundgaard — — — — — Det var saa den Lørdag i Juni, jeg skulde med til —borg. Jeg tænkte ikke paa nogen Ting; men jeg syntes nok, min Moder var saa underlig; men det tænkte jeg heller ikke noget ved. Vi havde mange Ærinder, og det blev ud ad Eftermiddagen. Saa sagde min Fader, at vi skulde om hos en god Ven, han havde, og drikke Kaffe, før vi tog hjem. Det var en Slagter.

Men da vi kom der om, saa sagde han, at han havde opdaget, at dig og mig vi skrev til hinanden, og at vi ogsaa mødtes af og til; men nu skulde det være forbi. Nu skulde jeg blive der nogle Dage, saa tænkte han nok, at hans gode Ven, Ulrichsen paa Gardeshof, skulde komme efter mig. Ulrichsen er Pranger, og han og min Fader de har før haft med hinanden at gøre. Du kan nok begribe, hvordan jeg blev til Mode; men min Fader blev rasende. Min Moder græd, og jeg græd. Men til sidst maatte jeg give mig. Jeg tænkte da og, at han ikke kunde forhindre os i at skrive til hinanden, saa længe du var i Slesvig. Men i det Stykke var han klogere end mig. Ja, du har Ret i, at det er grueligt, hvad Folk kan blive til i saadanne Tider. Jeg synes næsten, min Fader er bleven et helt Uhyre, og han var dog ellers saa god. Det er forunderligt, saa lidt der skal til. Du husker nok den Proklamation fra den provisoriske Regering til det danske Folk sidste Foraar. Du ved, min Fader var saa glad ved den; men Mændene paa Kroen lo ad ham og vilde ikke høre Tale om at dele Slesvig. Da opdagede han, at han ikke paa anden Maade kunde komme til at staa sig godt med sine Bymænd igen, end at han helt og holdent skulde tage deres Meninger, og det kunde han ikke. Han havde før haft stor

Magt over Folk, og den havde han benyttet godt, synes jeg. Nu var han udstødt, og det er det, der har gjort ham saa ond, tror jeg. Ja, alt saadan noget har jeg jo Tid at gaa og tænke over nu. Men jeg kom helt bort fra det, jeg vilde fortælle. Jeg maatte jo saa sige ja til at blive i —borg, til Ulrichsen kom efter mig. Men først maatte min Fader rigtignok love, at jeg ikke skulde faa noget med Anders Lundgaard at gøre; for ellers truede jeg med en frygtelig Ulykke. Min Moder græd og bad mig saa mindeligt om, at jeg dog ikke maatte gøre en Ulykke paa mig selv. Nej, hvis I ikke gør andet ved mig end sender mig her ned, sagde jeg; for ellers kunde de være visse paa, jeg gjorde Alvor af det. Men jeg tænkte slet ikke paa andet, end at sige nej for Alteret, hvis jeg skulde kobles sammen med Anders Lundgaard eller en anden en. Jeg maatte saa blive hos Slagterens. De boede oven paa. Der blev jeg laaset inde i et lille Kammer, og de truede mig forskrækkeligt, hvis jeg raabte til nogen uden for. Men hvad skulde det heller have hjulpet mig? Byen var jo fuld af tyske Soldater, og min Fader havde naturligvis ordnet alt, saa der var ingen Ting at gøre. Jeg maatte blive der i otte Dage. Saa kom min Fader og Moder og Ulrichsen om Natten, og saa blev jeg transporteret her op. Gardes-

hof er en lille Herregaard, og Ulrichsens er vist fejt rige Folk. Angelboere er de begge to. Men der er Forpagter paa Gaarden, og Ulrichsens og Forpagterens er Uvenner. De taler aldrig sammen, saa der er ingen Fare for, at Ulrichsens skal opdage, at Forpagterens Stuepige sender Breve for mig. Penge har jeg ingen af og kan ingen faa uden de faa Skillinger, jeg tigger af Katharina til Breve, saa jeg skal nok lade være at flygte her fra. Men jeg har været forfærdelig urolig for, hvordan du havde det, min bedste Ven i Verden. Og det er det værste ved at være her, at jeg ikke kan komme til at tale med dig. Jeg beder til vor Herre for dig, hver Aften, og beder, at han vil gøre det godt for os alle sammen, og det tror jeg og, han vil. Men her tales aldrig et godt Ord om Danskerne. Fruen er især saa slesvigholstensksindet og saa klog paa de Ting, at jeg har aldrig kendt Mage. Hun kan bevise saa sikkert, som to og to er fire, at Slesvigholstenerne har Ret, og saa synes jeg det og; for hun kan køre mig op i en Krog som ingen Verdens Ting. Jeg kunde for Resten have lidt, om jeg kunde have faaet dig i Kast med hende; men jeg er fejt ræd for, at du ikke kunde staa dig. Naar det summer mig om Ørene med »die Landesrechte«, »up ewig ungedeelt tausamen«, Hertugens Arverettigheder, og alt det, saa ved

jeg ikke andet at sige, end at Nordslesvigerne er Danskere og ikke vil være Tyskere. Det er det eneste, jeg holder mig til, og det vil vist ogsaa blive det, der til syvende og sidst kommer til at afgøre Sagen. Ellers kan de strides til Dommedag om, hvem der har Ret, og der kan den enes Mening være lige saa god som den andens, synes jeg. Saa prædiker hun ogsaa for mig, at jeg skal slaa ham af Hovedet, ham, »den dänischen Liebster«. Det er dig, kan du nok forstaa. Men hun kan kysse sig selv i Nakken, kan hun. Vi er jo adskilte og skal vel være det længe endnu; men det faar vel og en Ende. Jeg synes ogsaa, du skulde se at komme ad Danmark til, jo før jo heller, at de ikke skal putte dig i den slesvigholstenske Trøje nu, du er taget til Soldat. Jeg ved jo godt, det bliver en stræng Tid, inden jeg faar at vide, at du er sluppen vel der over, og det bliver ogsaa strængt, naar du er bleven dansk Soldat og kommer med i Krigen. Men jeg tror, Gud vil styre alt til det bedste for os, og saa, hvis du vil som mig, ja, jeg siger ikke mere. Men med Guds Hjælp kan vi slaa os igennem uden min Faders Hjælp, hvis det skal være. Men aldrig i Verden gaar jeg til Herrens Alter med nogen anden end med dig, min egen elskede Jakob. Ja, nu maa jeg standse; men det er vist og det vigtigste. Jeg

faar jo da naturligvis endnu et Brev fra dig, inden du rejser, og det venter jeg efter med Længsel.

Mange, mange Hilsener og Kys fra

din elskende

Mette Hansdatter.«

Jakob havde imidlertid nok Lyst til at faa flere Breve. Dertil kom, at en ondartet Lungebetændelse havde kastet Jens Klosterskov paa Sygelejet. Under de Omstændigheder nænnede Jakob ikke at forlade sin Ven uden tvingende Nødvendighed.

Under dette oprandt Kongens Fødselsdag, den 6. Oktober. Paa Bakkerne oven for Træsøl tændtes mægtige Blus, som paa Hundreder af andre Høje Nordslesvig over. Alle disse Blus vidnede højt om, at skønt Nordslesvigerne for Tiden var som en afhugget Gren, saa slog deres Hjerter dog varmt for den samme Konge, som Hjerterne i Kongeriget, saa tilhørte de dog det danske Folk, til hvilket de følte sig knyttede ved fælles Minder, fælles Tunge-
maal, ved Kødets og Blodets Baand. Men ogsaa om Nordslesvigernes Haab vidnede disse Blus, Haabet til ham, der er Sandhedens, Trofasthedens og Retfærdighedens, Kærlighedens Gud, han, hvis Veje tit er underlige, han, for hvem Aartusinder kun er som Dage, han, der al Tid hjæper i den belejlige Stund.

Ved dette Blus traf Jakob sammen med et Par gamle Bekendte, to Karle fra Træsbøl, der Sommeren igennem havde været i dansk Tjeneste, men nu var hjempermitterede for Vaabenstilstanden. De var lidt usikre med Hensyn til de nye, mærkelige Forhold i deres Hjemstavn, og de fleste advarede dem: Baade de og Jakob gjorde vist klogest i at se at forsvinde snarest muligt, en Advarsel de to tog til Følge nogle faa Dage senere, medens Jakob fremdeles blev paa sin Post.

Atter gik Tiden. Dagene blev til Uger og Ugerne til Maaneder, til hele to. Slesvigholstenerne manglede Havre, Hø og Halm til deres Heste. Hvert Sogn fik Ordre til, mod senere Betaling, at udrede et vist Kvantum. Jens Klosterskov raadede, som den retmæssige Sognefoged, til at sige nej, og dette Raad blev villig fulgt. Saa kom Hans Iversen, ledsaget af en Trop Soldater, omkring og tog selv.

Samtidig gik der Rygter om Skatteudpantninger. Oprørske Politimestre drog omkring i Byerne, ligeledes under Ledsagelse af Soldater. Genstandene, der toges i Pant, læssedes paa Vogne og førtes til tyske Egne, hvor der kunde findes Købere ved Auktionerne. Satte Ejerne sig til Modværge, brugte Soldaterne deres Vaaben og øvede alle Slags Voldsomheder.

Jens Klosterskov ejede en Treaars-Hoppe, et udmærket Dyr, der skulde være Tillægshoppe. Men

nu var han bange for, at »e Røvere«, saaledes kaldtes Skatteudpanterne, skulde tage den.

Før de kom, kom Jakob for øvrigt i Konflikt med sine egne Meningsfæller. Der blev i alle Mellemslesvigs Købstæder og Landsbyer ombaaret en Adresse, der kraftigt udtalte sig for det udelte Slesvigs Tilslutning til Kongeriget. Jakob var — endnu mere end i Foraaret — en afgjort Tilhænger af Tanken om en Deling efter Sympatier, Tanken om Folkets Selvbestemmelsesret, Tyskernes saa vel som Danskernes. Det kom til adskillige Sammenstød, og Ordene faldt ret skarpt. Jakob blæste alle gamle Dokumenter og Rettigheder et Stykke. Det kom for ham kun an paa, hvad de nulevende Mennesker sagde og vilde. Han tillod sig endog under stor Ophidselse den Udtalelse om sine Modstandere, at de ikke var et Haar bedre end Slesvigholstenerne, kun at de for Øjeblikket ikke havde Magten. Hans Modstandere derimod lod forstaa, at det nok, naar alt kom til alt, var saa som saa med hans Danskhed. Der manglede end ikke paa Hentydninger til, at hans egentlige Hensigt var at opnaa en Udsoning med Hans Iversen. Andre fandt dog en Undskyldning for ham i den Omstændighed, at han jo ikke var indfødt Slesviger og følgelig ikke kunde føle som saadan.

Jakob havde den Sorg, at Adressen fik flere Tusinde Underskrifter. Der var kommet Blod mellem

Slesvigs to Folk, saa at det ene ikke kunde unde det andet den Frihed og Selvbestemmelsesret, det krævede for sig selv.

— — Jens Klosterskov var nu atter rask, og Jakob belavede sig paa Flugt. Han vilde ikke oppebie Soldaterne og Udpanterne, der ventedes en Gang midt i December. Men saa en Mandag Morgen først i Maaneden lød det pludselig i Byen: »Nu har vi Røverne!«

Jakob fik frygteligt travlt.

»Lad mig nu faa den sorte!« bad han. »Længere Øst paa har Røverne jo været, og der kan den staa i Sikkerhed for dem. Saa stikker jeg af med det samme.«

»Det gaar ikke an,« advarede Jens. »Vent du, til det bliver Nat, og lad dem i Guds Navn tage Øget, om saa skal være!«

»Aa,« svarede Jakob haanligt. »Naar jeg kommer paa Ryggen af den sorte, saa lader de Kæltringer nok være at ride mig ind paa de Pilliker, de har.«

»Du maa ikke, Jakob!« bad Ingeborg. »Det er for meget at sætte sit Liv i Vove for et Øgs Skyld.«

Men Jakob stod fast ved sit Forsæt, at spille de Hundetampe et Puds til Farvel. Jens forsynede ham rigeligt med Rejsepenge. En kort og hjertelig Afsked. En Svingle i Haanden. Paa Ryggen af den sorte og af Sted op over Bankerne.

Nu vilde imidlertid Uheldet, at Dragonerne skulde

være komne til Nabogaarden. Et Par, som holdt uden for Porten, raabte ham an. Men han stak Hælene i Siden paa den sorte, og straks satte den i strakt Galop. Dragonerne tog Sigte med deres Karabiner. Et Par Kugler fløjtede gennem Luften. Derefter begyndte Forfølgelsen. Men den sorte var en fortrinlig Løber, og da Afstanden ikke formindskedes, blev de omsider kede af Legen og vendte om igen. Eventyret var kronet med Held.

En god Time senere ankom Jakob i Ro og Mag til den Gaard, Jens havde betegnet ham. Hoppen blev sat i Stalden, og Jakob fulgte med Manden ind, hvor han som dansk Mand blev meget godt modtaget.

I Samtalens Løb spurgte Jakob sin Vært, hvordan han var sluppet af med Røverne. Som Svar viste den anden ham sit Skatol, som de havde opbrudt og slaaet i Stykker, for paa den Maade at bemægtige sig Skattens Beløb.

Der blev Jakob, til Mørket faldt paa, men sneg sig saa videre, langs med Hegn, gennem Skove, ned til Sundet, hvor han — alt sammen i Nattens Mulm og Mørke — fik en Mand til at sætte sig over til Øen Als, der var i Danskernes Besiddelse.

XV.

Halvfemte Aar frem i Tiden.

Op og ned var Krigen gaaet. Ængstelser, Nattevaagen og Fortvivlelse havde den bragt. Mette gruede for de slesvigholstenske Kugler; hun havde sin Hjertenskær i Krigen, og mangan brændende Bøn havde hun opsendt til Himmelens Gud, at han vilde tage ham i sin naadige Varetægt. Hans Iversen frygtede Faren fra den anden Side. Fredericia-slaget var et Tordenslag for ham. En Tid tænkte han igen paa Flugt, men lod det dog blive ved, at han opgav sin Stilling som Sognefoged.

Før Krigen endnu var forbi, kom Søren Helms humpende hjem paa et Træben. Han var nu endelig bleven klar over, at det for ham var spildt Ulejlighed at optræde som Bejler til Mette, saa meget mere, som han ikke en Gang ejede Hans Iversens Venskab eller Agtelse. Sagen var, at gamle Søren Helms havde vendt Kappen, var bleven dansksindet, og at unge Søren Helms efter sin Hjemkomst, til Trods for Træbenet valgte at tage samme Parti.

Hans Iversen var uforsonlig. Men i lange Tider holdt han sig fuldstændig rolig. Der var dem, der mente, at Amnesti-Patentet af 10. Maj 1851 tog en stor Sten bort fra hans Bryst. Dette Patent gav nemlig Syndsforladelse til ham og de aller

fleste andre Slesvigholstenere. Blandt de undtagne var imidlertid først og fremmest Hertugen og Prinsen, netop de to, der var Genstand for Hans Iversens Dyrkelse. Intet Under, at han blev vred. »De behandler os som Oprørere!» sagde han harmfuldt. »Og det kan de jo gøre, fordi de stod sig; men de skal ellers tage sig i Agt, der kan komme andre Tider, og det er en farlig Sag at bryde et Løfte, der er givet til et helt Folk, og gentaget den ene Gang efter den anden. Troløshed plejer at blive hævnnet.« Ud over dette udtalte Hans Iversen sig imidlertid aldrig paa Tre-Mands-Haand. Der var jo nemlig ingen, der som i gamle Dage tog Hensyn til, hvad han sagde. Men alle vidste, at hvor han stod, der stod han urokkeligt.

Der var — saaledes mente Folk — heller ingen som helst Udsigt til, at han nogen Sinde gav sin Velsignelse til en Forbindelse mellem Mette og Jakob. Denne sidste, der under Krigen var bleven forfremmet til Korporal, havde faaet en Plads som Skovfoged et Par Mil borte, og indrettede sig nu paa at hjemføre sin Mette med eller imod hendes Forældres Vilje. Atter forsøgte baade Hans Iversen og Kirsten; men hverken Overtalelser eller Trusler øvede nogen Virkning. Kun naaede de at hale Tiden ud.

Dog, Hans Iversen forstod ogsaa at føje sig efter Omstændighederne, naar ikke anderledes kunde

være, og desuden — han var jo svag over for Datteren. — Der var nu Søren Lundgaard. Han var, ligesom Hans Iversen, den samme stejle Slesvigholstener som før. Nu havde han Tabet af sin kære Søn Anders at begræde. Rigtignok var denne hverken falden eller saaret; men efter Eventyret hin Nat i Jens Klosterskovs Karlekammer, vovede han ikke mere at lade sig se i sin Hjemegn. Nu taltes der om, at Søren vilde sælge Gaarden og rejse Syd paa. Og aldrig saa snart mærkede Hans Iversen, at det var hans Alvor, før han havde fattet sin Beslutning. I al Hemmelighed traf han nu sine Forholdsregler.

En Dag i Forsommeren hørte Mette ham sige, at han saa gik om til Deligencen. Lidt efter gik Kirsten ud i Haven for at pusle ved noget der.

Mette havde intet tænkt ved dette. Men hvor overrasket blev hun ikke, da hun, bedst som hun stod i Køkkenet med begge Ærmer opsmøgede, i Færd med at lave Suppe til Middagen, saa sin Fader komme ned over Gaarden i Følge med — men kunde hun tro sine egne Øjne? — med Jakob. I samme Nu var det hende klart, at dette betød, at hendes Forældres Modstand endelig var brudt, og hun følte, at Blodet jog hende op i Kinderne.

De to kom ind, og hun hørte sin Fader sige med sin mest oprømte Stemme: »Tve Tusinde

falbød han mig den til, og jeg mener nu, at selv om den aldrig kan faas en Skilling billigere, saa kan vi endda komme til Handel. — Ja, hvad mener du?»

Jo, Jakob mente jo det samme. Det var jo en voldsom god Gaard.

»Naa, men vor Mo'r er vel sagtens ude i Haven,« vedblev den gamle Skælm. »Du faar se, om du kan finde dig en at snakke til. Du er jo huskendt.«

I næste Øjeblik stod Jakob i Køkkenet med begge Armene i et kraftigt Tag om sin af Glæde skinnende Mette.

»Men hvad i al Verden betyder dette her, Jakob?«

»Det betyder, at din Fader skrev til mig om at komme,« svarede han glad, »og i Eftermiddag skal vi over og købe Søren Lundgaards Gaard.«

»Ne—ej, Jakob!«

»Jo—o, Mette!«

»Og hvad saa?«

»Ja, hvad saa? Saa skal vi to nok have Bryllup inden Høst. Der bliver nok ikke andet for.«

»Nej, har en da nogen Sinde hørt Mage, Jakob! At det skulde være saa nær ved!« Med et hurtigt Sideblik til den spilkogende Gryde: »Kom, Jakob! Vi løber ned i Haven til Fa'r og Mo'r! For det skal de rigtignok have Tak for!«

— — Og saa skal der kun tilføjes, at inden to Maaneder var gaaet, boede Jakob og Mette som Mand og Kone i Søren Lundgaards Gaard.

At de siden en Gang, naar Hans Iversen blev ældre, tillige skulde have hans Gaard, var jo en given Ting.

Paa den **Milo'ske Boghandels Forlag** i Odense udkom:

GRAAKLOSTER

En Fortælling af

Thorv. Smit,

Politimester i Aalborg.

200 Sider. Pris Kr. 2,80.

Statsraad Thor Lange har i »Flensborg Avis« anmeldt denne Bog og bl. a. deri udtalt følgende:

Det er en munter, godlidende dansk Bog, uforknytt og livlig. Den gør Indtryk af at være skreven af en Mand, der helst skulde have Ansættelse til Hest, slet ikke for at sidde højere til Vejrs end sine Medmennesker, men for hurtigst muligt at vise sit fornøjelige Ansigt paa de flest mulige Steder. Han har nemlig Svinkeærinde omtrent alle Vegne, baade ved Ministerskiftet og i Missionshuset, paa Herregaarden og i Politikontoret, hos Provinsaristokratiet og mellem Smaakaarsfolk fra Land og By, mest dog hos den alvorlige Del af Ungdommen. Mildest ser han til en kæk og trofast blond lille Pige, og til den praktiske, moderne anlagte Ungersvend, som takket være den gode Bund, der er i ham, finder Naade for den kristne Piges Øjne. Altsammen varmhjertet, dansk og fordringsløst.

Der pusler gennem Fortællingen ungt, rødt Blod, varmt, men uden Feberhede. I Sammenligning med Thorvald Smits første Arbejde »Sabel og Plov«, som i øvrigt ogsaa var en sund og frisk Bog, betegner »Graakloster« et Fremskridt, der lover godt for den livsglade og begavede Forfatters fremtidige Novelleskildringer.

Faas i alle Boglader.

Forlang i alle Boglader

Milo'ske Boghandels Forlags

Katalog

over

folkelige og religiøse Bøger

som for Tiden sælges

til nedsat Pris.

Udleveres gratis.

Tidligere udkom af

Peder Thisted:

Pottemandsdrenge og hans Brud.

Af Pressens Udtalelser fremhæves:

Her er virkelig givet et Billede af de bevægede Dage i Fyrreerne derude i det vestlige Nordslesvig — paa Skærbæk-Egnen — jævnt og fornøjeligt, livligt og ægte dansk, saa at man har baade Glæde og Udbytte af at læse den velskævnede og underholdende Fortælling.

En Bog som denne kan gøre Gavn baade her hjemme og nede i Nordslesvig. Vi vil ønske, at den maa faa en saadan Modtagelse baade dér og her, saa at Forf. faar Lyst til snart igen at lade os se lidt fra hans gode, danske Pen. „Sønderjyden“.

Gennem Bogen slynger der sig en fint fortalt Kærlighedshistorie, som, selv om den er lidt romantisk, dog falder godt i Traad med Begivenhederne og afgiver en god Baggrund for Fremstillingen af det Modsætningsforhold, der er mellem den tysksindede Storbonde og den øvrige Befolkning, der er dansk lige ind i inderste Hjerte.

„Kristeligt Dagblad“.

Forfatteren, der i Forordet vedkender sig de to tidligere under Navnet Poul Hertel udgivne Fortællinger, fortjener og vil sikkert faa Fornøjelse af sin interessante og læseværdige Bog, der vel muligvis ad Aare vil blive efterfulgt af flere Skildringer fra Sønderjylland.

„Berlingske Tid.“

Jeg tror, at særlig de unge vil glædes ved den, og jeg vil anbefale Ungdomsforeningerne i den kommende Vinter at faa læst »Pottemandsdrenge og hans Brud«; den fortjener at kendes, og den er selvskreven til vore Bogsamlinger paa Landet. „Dansk Ungdom“.

»Pottemandsdrenge og hans Brud« er ikke noget literært Størværk, men det er en god, sund og underholdende, folkelig Fortælling, selvskreven f. Eks. til Sognebiblioteker. „Aalborg Tid.“

Faas i alle Boglader. — Pris Kr. 2,50.